

ΜΕΛΕΤΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΓΟΝΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΤΙΣΕΩΣ

—«Ο»—

Μεγάλοι ὑποχρεώσεις συνδέονται πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν παραγωγῶν δυνάμεων. — Προγενέθλιος ἐπιτροπή. — «Ἐκπαιδεύε τὸ τέκνον σου, θυμῶνως μὲ τὴν ὁδὸν ἣν δέον νὰ λάβῃ». — Ἡ ἐπίδρασις τῶν Κυριακῶν σχολείων. — Ἡ πίστις τῶν τέκνων. — Ἡ δύναμις τῆς ὑποβολῆς ἐν τῇ διαπαιδαγωγίᾳ τῶν τέκνων. — Τὰ τέκνα ἡμῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς θλίψεως. — Κατάλληλοι καὶ ἀκατάλληλοι διασκεδάσεις. — Ὁ γάμος τῶν τέκνων τῶν νέων κτισμάτων.

Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν γονέων κατέχουσι τὴν πλέον βαρυσήμαντον θέσιν μεταξὺ τῶν υποθέσεων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ δύναμις τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων εἰδῶν, μεθ' ὅλων τῶν ἐνδεχομένων περιπτώσεων τῶν συνδεομένων καὶ συνεχομένων πρὸς τὴν ζωὴν τὴν ὄντοτητα, τὴν οὕτως ἀχθεῖσαν ἐν ὑπάρξει, εἶναι θαυμασιωτάτη, — ἡ πλησιεστέρα προσέγγις τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν Θεῖαν δύναμιν. Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ δύναμις αὕτη εἶναι ἡ ἐξάσκησις τῆς Θείας δυνάμεως ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Θεοῦ. Αἱ δὲ πιθανότητες αἱ πρὸς τὴν γέννησιν παντὸς παιδίου συνεχόμεναι, ἐκτείνονται πρὸς ἀντιθέτους διευθύνσεις ὠφελείας ἢ ζημίας, καλοῦ ἢ κακοῦ, τιμῆς ἢ ἀτιμίας, ἐκτείνονται πρὸς παράδοξα ἀντίθετα ἄκρα. Βεβαίως ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης ἀνεγνώριζε τὸ ζήτημα τοῦτο ἐκ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἀπόψεως, θὰ ἀνύψωνε τὴν σύλληψιν τῶν τέκνων ἀπὸ τῶν ἐπιπέδων τοῦ πάθους καὶ τῆς χαλαρώσεως τῶν διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν πρὸς τὸ ἀφιερωμένον ἐπίπεδον, ἐν τῷ ὁποίῳ αἱ εὐθύναι τῆς πατρότητος καὶ τῆς μητρότητος θὰ ἀνεγνωρίζοντο κατὰ τρόπον καὶ βαθμὸν ἀποκτηθέντα βεβαίως μόνον ὑπὸ ὀλιγίστων. Αἱ σκέψεις αὗται τῶν ὑποχρεώσεων θὰ ἐπεξετείνοντο οὐχὶ μόνον εἰς τὸ τέκνον, οὔτινος τὰ διανοητικὰ καὶ ἠθικά, καὶ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ ἐξαρθῶνται ἐκ τοῦ γονέως, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Δημιουργὸν ἐπίσης, ὅστις ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν θαυμασίαν ταύτην δύναμιν τῆς παραγωγῆς καὶ παρὰ τῆς ὁποίας ὡς οἰκονόμου, λογοδοσία τις, λογοριασμός τις διὰ τὴν χρῆσιν τῆς Θείας ταύτης δυνάμεως δέον νὰ ἀναμένηται, ὅτι θὰ ζητηθῇ

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα τῆς εὐθύνης καθίστανται ἐντονώτερα καθόσον ἀρχίζομεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν (ὅτι ὑπὸ τὴν Θεῖαν διάτα-

ξιν) οὐχὶ μόνον οἱ γονεῖς ἐπηρεάζουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ μέλλοντος παιδίου, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς κυοφορίας. Κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ὁ νοῦς τῆς μητρὸς, αἱ σκέψεις αὐτῆς, αἱ διαθέσεις της, τὰ αἰσθήματα της, πάντα ταῦτα ἐναποτυποῦνται ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου· οὐχὶ δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην περίοδον ἡ αὐτὴ μήτηρ ὑπόκειται εἰδικῶς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος αὐτῇ, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐπιρροῶν τινων, πολλὰ τῶν ὁποίων, ἂν οὐχὶ πᾶσαι εὐρίσκονται ἰδιαζόντως ὑπὸ τὴν μέριμναν τοῦ συζύγου. Ἐὰν ὁ νοῦς της μητρὸς τηρῇται διαυγῆς καὶ φαιδρός, ἡ δὲ καρδιά αὐτῆς εἶναι εὐτυχής, τὰ τοιαῦτα θέλουσιν ἐπιδράσθαι εὐνοικῶς τὸ ἔμβρυον· ἀλλ' ἔάν τοῦναντίον αὕτη στενοχωρῇται, ταράσσεται, θλίβηται, περιοιχῇται ὑπὸ ἐρίδων καὶ μαχῶν δυσφορίας, ἡ ἀγωνία αὕτη ἀσφαλῶς θέλει ἐντυπωθῇ ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου προσδίδουσα εἰς αὐτὸν διεστραμμένην, ἢ μελαγχολικὴν, ἢ ἰδιότροπον διάθεσιν καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν. Ἐὰν τὸ προγενέθλιον περιβάλλον συνίστανται ἐξ ἀκολασίας καὶ ἐγωϊσμοῦ καὶ χαμερπείας, εἶνε παράδοξον ἔάν τὸ ἔμβρυον τὸ τοιαύτως ἐντυπώσεις λαβόν, καὶ τὸ παιδίον τὸ ἐν μέσῳ τοιούτων ἐντυπώσεων γεννηθὲν, εἶναι χαμερπές, ἐγωϊστικόν, κλπ. ποταπὸν, καὶ πεπρωτισμένον διὰ τάσεων πρὸς τὴν ἀκολασίαν, καὶ τὸν ἐγωϊσμόν, κλπ.;

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἐννοηθῶμεν, ὡς ἀξιοῦντες ὅτι ἅπαν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ κακὸν κατ' εὐθείαν ἀνάγεται εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀσθενείας τὴν ἐπὶ τοῦ τέκνου ὑπὸ τῶν γονέων κληρονομηθεῖσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κυοφορίας, ἀλλ' οὔτε καὶ ὅτι ἅπαν τοῦτο ἀποδίδεται εἰς ταύτην καὶ εἰς τὴν ἐπακολουθεῦσαν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδίου, ἐν τῇ αὐξήσει πρὸς τὸν ἀνδρισμὸν ἢ τὸν γυναικισμὸν. Παραδεχόμεθα ὡς πιθανόν, ὅτι κακοὶ τινες ἄνδρες καὶ κακαὶ τινες γυναῖκες ἐγεννήθησαν καλῶς καὶ ἀνετράφησαν καλῶς, ἀκριβῶς καθὼς ὁ Σατανᾶς ἐδημιουργήθη τέλειος καὶ ἡμάρτησεν ἐκουσίως, ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ Δημιουργοῦ· ἐν τούτοις σοβαρῶς τείνομεν νὰ ἀμφιβάλλομεν ἔάν πολλοὶ ἐκ τῶν κακῶν χαρακτῆρων εἶχόν ποτε τὰς δύο ταύτας σπουδαιότητας βοηθείας πρὸς τὴν εὐθύτητα. Εὐρισκόμεθα ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν Γραφικὴν διακήρυξιν γενικοῦ τινὸς κανόνος, «Ἀνάτρεψε τὸ τέκνον σου συμφώνως πρὸς τὴν ὁδὸν ἣν πρέπει νὰ λάβῃ, καὶ ὅταν θὰ γηράσῃ, δὲν θέλει ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτῆς.» Πόσοι γονεῖς, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον διατεθειμένοι νὰ ἀμφισβητήσωσι τὸ ἀληθές τοῦ Γραφικοῦ τούτου χωρίου, ἐνθυμοῦνται, ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἐνάροξεως τῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ τέκνου εἶναι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀποκνήσεώς του, καὶ ὅτι τέκνον τι ἀποκνηθὲν ἀθλίως ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξασκηθῇ ὅπως ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ἀσθενείας καὶ ἁμαρτίας, αἵτινες ἐνετυπώθησαν ἐπ' αὐτοῦ πρὸ τῆς γεννήσεως;

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑποδείξωμεν τὴν πιθανότητα τῆς γεννή-

σεως τελείου τέκνου ὑπὸ τὴν παροῦσαν πεπτωκυῖαν καὶ ἀτελῇ κα-
τάστασιν. Τοῦναντίον, ἐνθυμούμεθα καλῶς τὴν διακήρυξιν τοῦ
Κυρίου, «Τίς δύναται νὰ ἐξαγάγῃ καθαρὸν ἐξ ἀκαθάρτου;» Ἀ-
ναγνωρίζομεν, ὅτι ἀληθεύει διὰ πάντας, τὸ «ἐν ἁμαρτίαις ἐγεν-
νήθην, ἐν ἀνομίᾳ διεμορφώθην, καὶ ἐν ἁμαρτίᾳ με συνέλαβεν ἡ
μήτηρ μου», καὶ ἀπλῶς προτρέπομεν ἵνα ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου τῆς
νέας κτίσεως, ἀσκέτως πρὸς τὸ τί ὁ κόσμος βλέπει ἢ τί δὲν βλέπει
ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀναγνωρίσῃ τὴν πιθανότητα τῆς ἐλα-
φρύνσεως καὶ ἀνακουφίσεως ἐν τινι μέτρῳ τῶν στιγμάτων τῆς ἀ-
δυναμίας ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸ πεπτωκὸς γένος. Τοῦλάχιστον οὗ-
τοι θέον νὰ προσέχωσιν ὅπως τὰ τέκνα αὐτῶν γεννῶνται μετὰ τῶν
εὐγενεστέρων χαρακτήρων, τοὺς ὁποίους θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιδα-
ψιλεύσωσιν ἐπ' αὐτῶν, συμφώνως πρὸς τὴν Θεϊαν διάταξιν. Καὶ
πάλιν πεπτωκότες θὰ ᾤσιν, καὶ πάλιν θὰ ἔχωσιν ἀνάγκην σωτῆρος,
καὶ ἄνευ αὐτοῦ, οὐδέποτε θέλουσιν ἀποκτήσῃ εἴτε τὴν τελειότητα,
εἴτε ἀξίαν πρὸς αἰώνιον ζωὴν. Ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος δυνατόν νὰ
παρατηρήσῃ τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐν τινι βαθμῷ καὶ δυνατόν νὰ
ἐπωφεληθῇ ὑπὸ τῶν τοιούτων εἰσηγήσεων, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸν αὐ-
τὸν βαθμὸν καθ' ὃν θὰ ὠφεληθῇ τὸ νέον κτίσμα.

Ὅσονδήποτε καὶ ἐὰν ἀγωνισθῇ ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος, φυσικὸς
ἄνθρωπος πάλιν θὰ ᾔηται, — ἐκ τῆς γῆς, γῆϊνος, — καὶ ἐπομένως
οὗτος θὰ ἐντυπώσῃ ἐπὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἐπὶ τοῦ ἐμβρύ-
ου τὰς ιδέας ἐκείνας καὶ τὰ αἰσθήματα, ἅτινα οὗτοι κατέχουσιν,
ταῦτα δὲ ἀναγκαιῶς θέλουσιν εἶσθαι ἀτελῇ σχετικῶς πρὸς τὰ ἀ-
νώτερα αἰσθήματα, — πνευματικά. Ἐνῷ ὁ νοῦς τῆς νέας κτίσεως,
τοῦ νέου κτίσματος, κατανοεῖ τὰς πνευματικὰς ἐλπίδας, καὶ ὑπο-
σχέσεις καὶ ιδεώδη, καὶ πρεπόντως ζητεῖ νὰ ἐντυπώσῃ ταῦτα ἐπὶ
πλείστων, οὓς ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν θὰ ἐκάλει διὰ τῆς ἀληθείας
αὐτοῦ καὶ χάριτος — ζητεῖ εἰδικῶς νὰ ἀναπτύξῃ τέκνα Θεοῦ, —
ἐν τούτοις ἐὰν ἔνεκεν λόγου τινὸς θὰ εἰσῆρχοντο εἰς γαμηλίους σχέ-
σεις καὶ θὰ ἐνόμιζον ὡς συνετὸν πρᾶγμα νὰ παραγάγωσιν ἀνθρω-
πίνην οἰκογένειαν, οὗτοι μεγάλως θὰ ἐπωφελοῦντο εἰς τὸ ζή-
τημα τοῦτο, ὑπὲρ τὸν φυσικὸν ἄνδρα καὶ τὴν φυσικὴν γυναῖκα.
Οἱτοὶ κατέχονται ὑπὸ ὑψηλῶν ιδεωδῶν, μεγαλοπρεπῶν ἐλπίδων,
εὐγενεστέρων ἐμπνεύσεων, ἀγνωτέρας χαρᾶς, ἀναγνωρίζοντες δέ,
τὴν ἐπιρροὴν τῶν σκέψεων, συγκινήσεων αἰσθημάτων, ἐπὶ τοῦ
ἐμβρύου, οἱ τοιοῦτοι γονεῖς θὰ εὐρίσκωνται εἰς κατάστασιν ὅπως
ἐνεργήσωσιν ὑπὲρ τοῦ τέκνου αὐτῶν περισσότερα πραγματικῶς,
παρ' ὅσα θὰ ἐνήργουν ἄλλοι γονεῖς διὰ τὰ τέκνα αὐτῶν.

Ὁ κόσμος ἀπέκτησεν ἐγωϊστικὴν τινα σοφίαν ἐπὶ τῶν ζητη-
μάτων τούτων. Παραδείγματος χάριν ὅσοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς
πρωτίστας γενεάς, τῶν κτηνῶν, ἵππων, προβάτων, κλπ., οἳ μὴ μό-
νον δίδουσιν ἐπισταμένην προσοχὴν διὰ τὴν κατάλληλον σύζευ-
ξιν αὐτῶν, ἀλλ' ἐπιπροσθέτως, ὅποτεν εἰδικῶς ἐπιθυμῶσι νὰ ἀνα-

θρέψωσι ταχείς ἵππους, ἐφιστῶσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπισταμένως ἐπὶ τῆς μητρὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κυοφορίας. Πᾶσα αὐτῆς ἀνάγκη καὶ ἄνεσις λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν, ὁ σταῦλος αὐτῆς εἶναι καθαρός, εὐπρεπισμένος καὶ καλῶς φωτιζόμενος· καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζωσι μετὰ βεβαιότητος εἰς ποῖον βαθμὸν ἡ φορβὰς δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὰς εἰκόνας, οἱ τοῖχοι τοῦ σταύλου αὐτῆς γέμουσιν εἰκόνων ἵππων τρεχόντων. Ἐξ ἄλλου δέ, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ τοκετοῦ, μεταφέρεται ἐκεῖ ἔνθα θὰ δύναται νὰ ἴδῃ τοὺς ἵππους συναγωνιζομένους, τρέχοντας κλπ. Πάντα δὲ ταῦτα σκοπὸν ἔχουσιν ἵνα παραγάγωσι παρὰ τῇ μητρὶ φιλοδοξίαν τινά, ἡ ἐντύπωσις τῆς ὁποίας ἀντικατοπτριζομένη ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου αὐτῆς πῶλου, νὰ ἀποβῇ ὠφέλιμος εἰς αὐτό, ἐπωφελὴς διὰ τὴν ταχύτητα, καὶ τοιοῦτοτρόπως οἰκονομικῶς ἢ ἄλλως πως νὰ ἀποβῇ ὠφέλιμον καὶ εὐχάριστον εἰς τὸν ἰδιοκτήτην.

Οἱ ἀνθρώπινοι γονεῖς δὲν ἔχουσι τοιοῦτον οἰκονομικὸν ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὰ νεογνά των· οὗτοι μᾶλλον ἔχουσι καὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν ἔτι βαθύτερον καὶ ἀφιλοκερδὲς ἐνδιαφέρον. Αἱ ἐλπίδες αὐτῶν καὶ φιλοδοξίαι ὑπὲρ τοῦ τέκνου αὐτῶν δέον νὰ ἦναι ὅπως ἴδωσιν αὐτὸ καλῶς πεπροικισμένον ὅσον ἀφορᾷ τὰς διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς αὐτοῦ ιδιότητας. Καίτοι δὲ τὸ νέον κτίσμα, δὲν δύναται νὰ ἐλπίξῃ ὅπως ἀποκυήσῃ τὸ ἑαυτοῦ τέκνον εἰς τὴν πνευματικὴν φύσιν (διότι τοῦτο δὲν ὑπάγεται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ) δύναται ὅμως νὰ ἐλπίξῃ ὅπως δώσῃ εἰς αὐτὸ τοιαύτην τινὰ ἐπίγειον κληρονομίαν καλῆς φύσεως, ὥστε νὰ εὐρίσκηται εἰς συμπάθειαν στενωτέραν πρὸς τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Τοιαύτη βεβαίως δέον νὰ εἶναι ἡ ἐπιθυμία, φιλοδοξία καὶ ἐλπίς αὐτῶν. Πολλὰ τέκνα ἀπεκυήθησαν ὑπὸ εἰλικρινῶν, θεοσεβῶν γονέων, καὶ ἀναλόγως ἠυλογήθησαν, ἡ δὲ ἐπίδρασις αὕτη εὐνοϊκὴ οὕσα διὰ τὸν ὕψιστον ἀνθρώπινον κανόνα, ἔφθασεν ἐκεῖ ἔνθα τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἔφθασεν Ἐπομένως, ἔχομεν ὑψηλοτέρους τύπους καὶ κανόνας γενικώτερον ἐπικρατοῦντας σήμερον εἰς τὰς πεπολιτισμένας χώρας, ἢ εἰς τὰς ἀπίστους χώρας, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ γενικῶς ἔχουσιν ἀτελῶς κατανοήσῃ τὰ προνόμια καὶ εὐθύνas αὐτῶν σχετικῶς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν.

Τὸ κεφάλαιον δὲ τῶν λεγομένων εἶναι τοῦτο· Ἐὰν τὰ νέα κτίσματα συζευχθῶσι, καὶ προτίθενται νὰ παραγάγωσι νεογνά κατὰ σάρκα, δέον νὰ διαπαιδαγωγήσωσι τὰς διανοίας αὐτῶν καὶ ἐπιθυμίας οὕτως ὥστε ἡ στιγμή τῆς ἀποκυήσεως νὰ μὴ εἶναι μόνον στιγμή ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, ἀλλὰ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Δημιουργόν, καὶ ἐκτιμήσεως τῆς θεοειδοῦς δυνάμεως τῆς παραγωγικότητος, τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπιδραστευθείσης. Ἐπιπροσθέτως δὲ πρέπει νὰ ἦναι εὐκαιρία πρὸς προσευχὴν διὰ τὴν Θεῖαν εὐλογίαν· ἐκάστη δὲ ἡμέρα καὶ ἐκάστη ὥρα ἀκολούθως δέον νὰ ἀφιερῶται διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ παιδίου ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερεῖαις τῆς

ζωῆς. Τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται ἄπλοῦν ἐπεισόδιον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πλεόν σπουδαιότερον πρᾶγμα. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἠθέλεν εἶσθαι εἰδικὴ εὐκαιρία διὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν χαρίτων τοῦ πνεύματος, αἵτινες προηγουμένως ἔδει νὰ εἶχον καλλιεργηθῇ εἰς μέγαν τινὰ βαθμόν, — δηλαδὴ πίστις εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ, ἐλπίς, ἐμπιστοσύνη, ὑπομονή, φιλαδελφία, πραότης, ἀγαθωσύνη, ἀγάπη. Ταῦτα ἐννοεῖται ἐπικρατοῦσι πάντοτε μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες εἶναι ἐκ τῆς νέας κτίσεως, οὗτοι ὁμως δέον νὰ ἦναι ἄγρυπνοι εἰς τὰς τοιαύτας στιγμάς, ἕνεκεν τῆς ἀναγνωρίσεως ὅτι ἐπηρεάζουσι, σφραγίζουσι καὶ διαμορφοῦσι τὸν χαρακτῆρα ἐτέρας τινὸς γενεᾶς.

“Ὅσον δὲ τὸ δυνατόν ἡ οἰκία δέον νὰ ἦναι καθαρά, φωτεινή, καὶ φαιδρά, ἡ δὲ διάνοια νὰ στρέφηται πρὸς ἐκείνας τὰς διευθύνσεις, αἵτινες θὰ προσέδιδον ὠφέλειάν τινα, δηλαδὴ τὴν ἀναγνώσιν, τὴν γραφήν, τὰ μαθηματικά καὶ τὰ πρακτικὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς. Ἡ καλλιέργεια τῆς καρδίας δέον ἐπίσης νὰ λαμβάνηται ὑπ’ ὄψιν, — καλλιέργεια, ἥτις νὰ ἦναι ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς ἀρχάς τῆς δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ σοφίας, ἐν διηνεκεῖ ἀναγνωρίσει τοῦ Κυρίου ἐν πάσαις ταῖς ὑποθέσεσι τῆς ζωῆς, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ ἀγαθῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύζυγον, καὶ μετ’ ἀγαπητῶν καὶ φιλαγάθων αἰσθημάτων πρὸς τὸν κόσμον ἐν γένει. Ἐὰν ἡ καλοκαγαθία, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη συνεργάζωνται εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς ζωῆς, αἱ συνθῆκαι θέλουσιν εἶσθαι μᾶλλον εὐνοϊκώτεραι· τὰς τοιαύτας ὁμως συνθήκας δυσκόλως ἤθελέ τις φαντασθῇ ἄνευ τῆς πληρεστάτης συνδρομῆς τοῦ συζύγου, καὶ χωρὶς τῆς ἐπισταμένης προνοίας αὐτοῦ καὶ ἐπιβλέψεως· διότι καθὼς ἤδη ὑπεδείξαμεν, ἡ μήτηρ κατὰ τὴν τοιαύτην περίοδον εἶναι πολὺ ὀλίγον ἱκανή ὥπως ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων, ἔστω καὶ ἐὰν ταῦτα ἀκόμη ἀνήκουσιν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Τότε ὁ σύζυγος ἐπίσης δέον νὰ εἶναι λίαν προσεκτικὸς ὥπως διευθύνῃ τὴν ὁμιλίαν πρὸς τὴν ὀρθὴν διεύθυνσιν, ὥπως προμηθεύῃ κατάλληλον καὶ θρεπτικὴν τροφήν τόσον διανοητικὴν, ὅσον καὶ ὑλικήν, καὶ πρὸ πάντων, ὅπως διεγείρῃ τὸ ἀγνόν πνεῦμα τῆς συζύγου αὐτοῦ πρὸς τὸν Κύριον καὶ πρὸς τὸ ἔνδοξον αὐτοῦ σχέδιον καὶ πρὸς πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ Θείου χαρακτῆρος, τὴν σοφίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀγαθωσύνην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν δύναμιν.

Πολλοὶ Χριστιανοὶ δυνατόν νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς ταῦτα, ὅτι αἱ περιστάσεις δὲν εἶναι τοιαῦται ἐν τῇ ζωῇ ὥστε νὰ ἔχωσι πάσας τὰς εὐκολίας καὶ τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐκ τοῦ οἴκου καὶ ἐκ τῶν ἄλλων φροντίδων εἰς μίαν τοιαύτην περίοδον. Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἡμεῖς ἐσκιαγραφῆσαμεν ἐνταῦθα τὸ ἰδεῶδες, καὶ ὅτι ἐναπόκειται ἤδη εἰς ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν τέκνων τοῦ Κυρίου νὰ ζητήσῃ ὅπως ἀφίχθῃ ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερον πρὸς

τὸ ἰδεῶδες τοῦτο. Τὸ νέον ὅμως κτίσμα οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῇ ὅτι εἰς τοῦτο, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας πείρας τῆς ζωῆς, ὁ Κύριος διὰ τῆς χάριτος καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἀνταναπληροῖ πάσας τὰς ἐπιγείους αὐτοῦ ἐλλείψεις καὶ μειονεκτήματα. Ὁ τοιοῦτος, ὅστις ἔν τινι βαθμῷ περιβάλλεται ὑπὸ δυσμενῶν πιεστώσεων, δέον ὅπως ζητῇ δι' ἐνθέρμου προσευχῆς, ἵνα ἡ καρδιά αὐτοῦ εἶναι πεπληρωμένη ὑπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ, ἥτις ὑπερβαίνει πᾶσαν γνῶσιν, καὶ ἵνα ὁ κανὼν οὗτος τὸν διοικῇ συνεχῶς. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἰρήνης ταύτης ἐν τῇ καρδίᾳ, εἶναι ὅτι, καίτοι δυνατὸν νὰ περιβάλλῃ τὴν μητέρα ἀναπόφευκτός τις δυσφορία, τὸ τέκνον εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ οἰκειοποιηθῇ τὸ μέγιστον μέρος τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, παρ' ὅσον θὰ ἰδιοποιεῖτο ταῦτα κατ' ἄλλον τρόπον. — παρ' ὅσον οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ αὐτοῦ γεννηθεῖσαι ὑπὸ καλλιτέρας συνθήκας θὰ ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν.

Τοῦτο δὲ θὰ ἀπέβαιεν ὀλιγώτερον νευρικόν, καὶ διεστραμμένον, περισσότερον ἀτάραχον καὶ εἰρηνικόν, περισσότερον καλῶς διατεθειμένον πρὸς τὴν δικαιοσύνην, ἔν τε τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ.

«ΕΚΠΑΙΔΕΥΕ ΤΟ ΤΕΚΝΟΝ ΣΟΥ, ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΗΝ ΔΕΟΝ ΝΑ ΛΑΒΗΙ».

«Ὅστις φεῖδεται τὴν ράβδον, μιδεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ» (Παροιμ. ιγ' 24). «Τίς ἐστὶν υἱός, ὃν οὐ παιδεύει πατήρ;» «Εἰ δὲ χωρὶς παιδείας ἐστέ... ἄρα... οὐχ υἱοὶ ἐστέ». (Ἑβρ. ιβ' 7).

Οὐδὲν ἕτερον εὐρίσκεται ἀπώτερον τῶν ἡμετέρων σκέψεων, ὅσον ἡ προτροπὴ πρὸς ἀδιάκριτον καὶ συχνὴν χρῆσιν τῆς ράβδου ἐν τῇ διαπαιδαγωγῇ τῶν τέκνων. Ἐν τούτοις παρεθέσαμεν τὰ χωρία ταῦτα, ἵνα ἀποδείξωμεν τὴν ἐσφαλμένην ιδέαν ἐκείνων οἷτινες διακηρύττουσιν ὅτι αἱ σωματικαὶ τιμωραὶ αἱ ὑπὸ τῶν γονέων ἐπιβαλλόμεναι, ὅταν τοῦτο ἀπαιτῇται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, εἶναι κακά. Ὁ οἶκος ὅστις κυβερνᾶται διὰ τῆς ράβδου, πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ μὴ εἶναι εὐτυχὴς οἶκος. Οἱ οἶκοι τῶν νέων κτισμάτων πρέπει νὰ κυβερνῶνται ὑπὸ τῆς ἀγάπης, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῆς ράβδου. Ἡ ράβδος ἀπλῶς πρέπει νὰ χρησιμοποιῇται κατὰ περιστάσεις ὡς ἀνάγκη διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν νόμων τῆς ἀγάπης· ὅταν δὲ αὕτη ἐφαρμόζεται, πρέπει νὰ κυβερνᾶται ὑπὸ τῆς χειρὸς τῆς ἀγάπης καὶ οὐδέποτε ὑπὸ τῆς χειρὸς ὀργῆς. Τὰ νέα κτίσματα, κυβερνώμενα ὑπὸ τοῦ σωφρονοῦντος νοός, βαθμιαίως μαρτυροῦσιν, ὅτι ἡ τάξις εἶναι ὁ πρῶτος τῶν οὐρανίων νόμων, καὶ συνεπῶς, ὅτι αὕτη δέον νὰ ᾖ ἓν ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων καὶ χαρακτηριστικῶν τῶν οἴκων τῶν νέων κτισμάτων.

Τάξις ἐν τούτοις δὲν σημαίνει ἀναγκαίως καὶ ἀπόλυτον ἡσυχίαν, διότι ἄλλως αἱ ἐρημίαι καὶ αἱ σιγηλαὶ πόλεις τῶν νεκρῶν θὰ ἦσαν αἱ μόναι θέσεις, ἔνθα ἡ τάξις θὰ ἐβασίλευεν. Τάξις δὲν

ναι νὰ σημαίνει χαρὰν ὅσον καὶ εἰρήνην, εὐτυχίαν, ὅσον καὶ ἀνάπαυσιν, ἐλευθερίαν ὅσον καὶ νόμον. Τάξις εἶναι νόμος, — παρὰ δὲ τῇ νέᾳ κτίσει εἶναι ὁ νόμος τῆς ἀγάπης, ὁ Χρυσοῦς κανὼν ὁ κυβερνῶν τὴν κεφαλὴν τοῦ οἴκου καὶ τὴν βοηθὸν αὐτοῦ, ὁ κυβερνῶν ἐπίσης καὶ τὰ τέκνα, καὶ καθιστῶν τοὺς γονεῖς ὑποδείγματα τῶν τέκνων εἰς πάσας τὰς Χριστιανικὰς χάριτας. Νόμος, ἀκόμη δὲ καὶ ὁ νόμος τῆς ἀγάπης, σημαίνει ἀμοιβὰς καὶ τιμωρίας, ἐν δὲ τῇ οἰκογενείᾳ οἱ γονεῖς εἶνε οἱ ἀπονέμοντες ταῦτα. Συμφώνως δὲ πρὸς τὰς ἀνεγνωρισμένας αὐτῶν ἀδυναμίας, οὗτοι ἀφ' ἑτέρου, ἔχουσιν ἀνάγκην ὁδηγιῶν ἐκ μέρους τοῦ οὐρανίου Πατρὸς ὅπως δυνηθῶσι καὶ δοξάσωσιν αὐτόν οὐχὶ μόνον εἰς τὰς ἑαυτῶν καρδίας καὶ θελήσεις, ἀλλ' ὅπως καὶ οἱ οἴκοι αὐτῶν εἶναι ὑποδείγματα ἐπίγεια τῶν οἴκων τῶν δικαίων, τῶν οἴκων ἐκείνων οἵτινες ἔχουσι τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ.

Αἱ ἀμοιβαὶ αὐτῶν πρὸς τὰ τέκνα των δέον νὰ γείνωνται διὰ τῆς προμηθείας τῶν ἀπολαύσεων καὶ εὐλογιῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας αἱ περιστάσεις, ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ἀνεγνωρισμένης προνοίας, θὰ ἐπέτρεπον. Αἱ τιμωρίαι αὐτῶν δέον νὰ ἦναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐστηραί, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐκουσιότητα τοῦ παιδίου, οὐδέποτε ὅμως συμφώνως πρὸς τὸν κανόνα τῆς δικαιοσύνης, οὐδέποτε μὲ τὴν προσπάθειαν ὅπως ἀποδώσωμεν εἰς τὸ παιδίον τὸ πληρὲς μέτρον ἐκείνου τοῦ ὁποίου ἡ διαγωγή αὐτοῦ δικαίως θὰ ἀλήτε, — διότι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν εὐρισκόμεθα ὑπὸ δικαιοσύνην, ἀλλ' ὑπὸ χάριν, ὑπὸ ἀγάπην, καὶ πρέπει νὰ δεικνύωμεν ἔλεος, οὐχὶ μόνον ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἄλλους σχέσεσι ἡμῶν, ἀλλὰ κυρίως ἐν ταῖς πρὸς τὰ τέκνα ἡμῶν σχέσεσιν, ὧν αἱ ἀτέλειαι καὶ αἱ ἀδυναμίαι ἀναμφιβόλως ἀνάγονται κατὰ μείζονα ἢ ἐλάσσονα βαθμὸν εἰς ἡμᾶς αὐτούς. Ἡ ἀγάπη συχνάκις τιμωρεῖ διὰ τῆς ἀρνήσεως ἐνὸς φιλήματος, καθὼς δίδεται νὰ ἀνταμείψῃ διὰ τῆς προσφορᾶς ἐνὸς φιλήματος· δύναται ἐπίσης ἐπὶ τινα καιρὸν νὰ ἐξοσρακίσῃ τοὺς ἀτάκτους ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῶν εὐπειθῶν, καὶ ἀπὸ τὰς εὐχαριστήσεως, τὰς δι' αὐτοὺς προμηθευθείσας. Ὁ νόμος τῆς ἀγάπης συνήθως ἀκόμη δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ τὴν ράβδον τῆς τιμωρίας, μέχρι τοῦ βαθμοῦ, ὥστε νὰ ἀρνηθῇ εἰς αὐτὸ τὸ δειπνον, ἢ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸ μόνον τὰ ἀναγκαῖα ἄρτον καὶ ὕδωρ, καὶ νὰ ἀποσύρῃ ἐξ αὐτοῦ τὰς ἐπιπροσθέτους ἀπολαύσεις καὶ τρυφάς συνήθως δὲ δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ τὴν πραγματικὴν ράβδον ὅπως ἐπιβάλλῃ ὑπακοήν, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ διατηρηθῇ ἡ τάξις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ οἴκου, οὐχὶ μόνον διὰ τὰ εὐπειθῆ τέκνα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τιμωρηθὲν ἐπίσης, τὸ ὁποῖον ἐλπίζει οὕτως νὰ εὐλογήσῃ, καὶ ὑπαγάγῃ εἰς ἁρμονίαν.

Εἶναι ὀλίγον ἀναγκαῖον, ὅπως συμβουλευώμεν τὴν νέαν κτίσιν, ὅπως μὴ μεταχειρίζηται ὀργίλους ἢ σκληροὺς λόγους πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς· διότι οἱ τοιοῦτοι γνωρίζουσιν, ὅτι ἡ τοιαύτη γλῶσσα

εἶναι ἀπρεπῆς δι' ὁποῖον δῆποτε ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας. Τοῦναντίον οἱ λόγοι αὐτῶν δέον «νὰ ἦναι ἡρτυμένοι» μετὰ χάριτος, μετ' ἀγάπης, ἀκόμη καὶ ὅταν ἐλέγχωσιν. Ἄλλ' οὔτε καὶ εἶναι ἀνάγκη ὅπως ὑποδείξωμεν εἰς τὴν τάξιν πρὸς ἣν ἀπευθυνόμεθα τὸ ἀκατάλληλον τοῦ βεβιασμένου ραπίσματος, τὸ ὁποῖον δυνατόν νὰ βλάβῃ τὸ τέκνον οὐχὶ μόνον φυσικῶς — ἴσως δὲ νὰ καταστρέψῃ τὰ ἀκουστικὰ αὐτοῦ ὄργανα—διὰ παντὸς—ἀλλὰ καὶ νὰ πληγώσῃ ἐπίσης τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, τὰ αἰσθήματά του, καὶ νὰ ἀναπτύξῃ εἰς αὐτὸ τὸν φόβον τοῦ γονόως, ἀντὶ τῆς ἀγάπης, ἥτις δέον νὰ θεωρῇται τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ οἰκοδομῇται ἡ ὑπακοὴ καὶ ἡ τάξις τοῦ οἴκου. Ἐξ ἄλλου, τὸ βίαιον ράπισμα, ἢ ἡ σκληρὰ παρατήρησις θὰ ἦτο κακὴ, καὶ θὰ ἀπεδείκνυε κακὴν κατάστασιν διανοίας ἐκ μέρους τοῦ γονέως, — κατάστασιν δυσμενῆ καὶ ἀκατάλληλον διὰ τὴν πρέπουσαν καὶ δικαίαν ἀπόφασιν τοῦ ζητήματος, συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τῆς ἀγάπης. Ὁ γονεὺς ὀφείλει εἰς ἑαυτόν, ὡς μέρος τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ ἐκπαιδεύσεως, καθὼς καὶ τῆς τοῦ τέκνου αὐτοῦ, ὅπως οὐδέποτε ἐπιβάλλῃ ποινὴν τινα, τὴν ὁποίαν δὲν ἐξήτασεν ἐπισταμένως, καὶ τὴν ὁποίαν ψυχρῶς καὶ ἀπαθῶς δὲν εὔρεν ὅτι εἶναι οὐχὶ μεγαλητέρα, ἀλλὰ μικροτέρα ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἡ δικαιοσύνη θὰ ἀπῆται δεόντως. Ὁφείλει ἐπίσης εἰς ἑαυτόν, ὅπως τὸ παιδίον κατανοήσῃ τελείως τὴν κατάστασιν, τὴν ἀνάγκην τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπως ἡ εὐτυχία τοῦ οἴκου ἐξακολουθήσῃ πρὸς εὐλογίαν τῶν συνοίκων ἐν αὐτῇ· ὅπως ἐπίσης τὸ παιδίον κατανοήσῃ ὅτι ὁ γονεὺς δὲν εἶναι ὠργισμένος κατ' αὐτοῦ, ὅτι δὲν ἔχει οὐδὲν ἕτερον αἶσθημα εἰμὴ μόνον συμπάθειαν, καὶ ἀγάπην καὶ ἐπιθυμίαν ὅπως τὸ ἀγαθοποιήσῃ.

Οἱ ἐπίγειοι γονεῖς δυνατόν νὰ ἐξασκῶσι τοιοῦτον ἔλεγον, ἀλλὰ στεροῦνται σπουδαιοτάτης βοηθείας διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ σκοποῦ τούτου διότι μὴ ἔχοντες ὑποτάξῃ ἑαυτοὺς τελείως καὶ πλήρως εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα, καὶ τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ, καὶ τὸν Λόγον αὐτοῦ, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ὑποδείξωσι καθὼς θὰ ἠδύνατο τὸ νέον κτίσμα, τὸν Θεῖον νόμον καὶ τὴν εὐθύνην αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῶν καὶ προσπαθείαις ὅπως ᾧσιν ὑπήκοοι εἰς αὐτόν. Οἱ Χριστιανοὶ γονεῖς ἔχουσιν, — ἐὰν θὰ ἤθελον ὁμῶς νὰ τὴν μεταχειρισθῶσιν — ἄπειρον τινὰ δυναμικὴν ἐνέργειαν ὑπεροχῆς ἐν τῇ πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν πολιτείᾳ. Οὗτοι δέον νὰ ἀναγινώσκωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐκ τοῦ Λόγου, τὸ Θεῖον κύρος τῆς ἐξουσίας τῶν γονέων, — τὴν Θεῖαν δηλαδὴ ἀπαίτησιν, ὅπως ὁ γονεὺς διαπαιδαγωγῇ τὸ τέκνον αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ λάβῃ τοῦτο· ἐπιπροσθέτως δὲ πρέπει νὰ δεικνύῃ εἰς τοῦτο τὴν ἀνάγκην τούτου, — διότι πάντες εἴμεθα πεπτωκότες, καὶ ἀνίκανοι ὅπως ἰσοφαρισθῶμεν πρὸς τὸν Θεῖον κανόνα, κλπ., ὅτι πᾶσαι αἱ μέθοδοι αὗται καὶ οἱ σωφρονισμοὶ εἶναι ἀναγκαῖοι ὡς ἐπιβοηθητικὰ μέσα πρὸς ἀντίδρασιν κατὰ τῶν πονηρῶν τάσεων,

ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐγεννήθημεν. Εἶναι μέγα σφάλμα τὸ ὑποθέτειν ὅτι αἱ διάνοιαι τῶν τέκνων δὲν δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι τὰς ἀρχὰς ταύτας, ὅτι δὲν ἐκτιμῶσι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ τὴν καταλληλότητα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν δικαίων ποινῶν διὰ τὴν ἄδικον πρᾶξιν, ὅσον καὶ τῶν ἀμοιβῶν διὰ τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν.

Πολλοὶ γονεῖς λησμονοῦσι νὰ παρατηρήσωσι πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ νὰ ἴδωσι πόσον ἐνωρὶς οὗτοι ἔμαθον νὰ ἐκτιμῶσι τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης, — νὰ ἐκτιμῶσι τὴν φροντίδα τῶν γονέων, ἣτις οὐδέποτε παρημέλει νὰ ἐλέγχει, νὰ σωφρονίζει, καὶ νὰ τιμωρῇ ἀκόμη, ὡς αἰς τοῦ το ἐφαίνετο ἀναγκαῖον. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ἐπίσης, ὅπόσον ὀξὺ ἦτο τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης παρ' ἡμῖν, ὅποτε εἴμεθα παιδιά, — ὅπόσον ἐπεδοκιμάζομεν διὰ τῆς διανοίας τὴν τιμωρίαν τῶν γονέων, ὡς αἰς κατενοούσαμεν τὰ ἐλατήρια αὐτῆς, ὅτι ἦσαν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χαρακτῆρος, ἀλλὰ πόσον ἠγανακτοῦμεν, ἐὰν δὲν ἐβλέπομεν ἀρχὴν τινα δικαιοσύνης, ἐὰν ἐπεπληττώμεθα ἢ ἄλλως πως ἐτιμωρούμεθα πέραν τῆς λογικῆς τιμωρίας ἀναλόγου πρὸς τὸ παράπτωμα. Οὐχὶ δὲ μόνον τοῦτο εἶναι ἡ καλλιτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα μέθοδος τῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ τέκνου, καὶ νὰ κατευθύνωμεν τοιοῦτοτρόπως τὴν διάνοιαν αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὰς περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου ἀρχὰς, ἀληθείας καὶ ψεύδους, δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, ἀλλὰ τοῦτο ἀποτελεῖ ἐπίσης διαπαιδαγώγησιν τοῦ τέκνου ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα, ὅποτε τοῦτο μεγάλως ἐπιδέχεται τὴν ἐπιρροὴν τοῦ γονέως. Τοῦτο δὲ εἶναι οἰκοδομὴ χαρακτῆρος, μάλιστα καθ' ὃν χρόνον ἡ συνειδήσις καὶ ἡ κρίσις τοῦ παιδίου εὗρισκονται ὑπὸ τὴν διαμορφωτικὴν αὐτῶν κατάστασιν, καὶ ὅποτε τοῦτο ἀναγνωρίζῃ τὸν γονέα ὡς τὸν μόνον αὐτοῦ νομοθέτην. Ἐὰν δὲ τὸ ἔργον τοῦτο τῆς οἰκοδομῆς τοῦ χαρακτῆρος ἀγνοῖται κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, τὸ ἔργον θὰ ἀποβῇ χιλιάκις δυσκολώτερον κατὰ τὰ μέλλοντα ἔτη, διὰ νὰ μὴ ὑπολογίσωμεν τὰς ζημίας, αἵτινες θὰ ἐπέλθωσιν εἰς τε τὸ παιδίον, τοὺς γονεῖς καὶ γείτονας καὶ φίλους κατὰ τὸ μεσολαβοῦν διάστημα.

Σπουδαιότατον πρᾶγμα ἐπίσης εἶναι τὸ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ διαπαιδαγώγησις παιδίου τινός δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ νὰ διδάξωμεν τὴν ἐξωτερικὴν συμπεριφορὰν ὡς πρὸς τὴν εὐγένειαν, τὴν καθαριότητα, τὴν ὑπακοήν, κλπ., ἀλλ' ἔτι περισσότερον τούτου, καὶ πραγματικῶς κυρίως, εἶναι νὰ διδάξωμεν τοῦτο τὴν ἐγκατάστασιν τῶν **δικαίων ἀρχῶν ἐν τῇ καρδίᾳ**, — δηλαδή ἡ κατάλληλος ἀναγνώρισις τοῦ νοῦ τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶναι καὶ ὁ μόνος κανὼν πρὸς ζωὴν, διὰ τε τοὺς γέροντας καὶ νέους. Ὁ Χρυσοῦς κανὼν, ὁ νόμος τῆς ἀγάπης, τῆς γενναιοδωρίας τῆς πραότητος, τῆς ὑπομονῆς, τῆς εὐγενείας, τῆς μακροθυμίας, δέον νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ὅσον ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τοῦ παιδίου πρὸς τὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας, τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ,

κλπ. Το παιδίον τὸ ὁποῖον διδάσκεται νὰ εἶναι φιλοκερδὲς, ἐγωΐστικόν, ἢ τὸ παιδίον ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ὁ φυσικὸς ἐγωΐσμός ὑποκρύπτεται, καὶ δὲν ἐφιστᾶται εὐγενῶς ἢ προσοχὴ αὐτοῦ εἰς αὐτόν, (καίτοι οὐχὶ ἐπὶ παρουσία τῶν ἄλλων) καὶ δὲν ἐλέγχεται καὶ διορθοῦται μετ' ἀγάπης, τὸ παιδίον ἐκεῖνο ἀπώλυσι σπουδαιότατον μάθημα κατὰ τὴν πλέον σπουδαιοτέραν στιγμὴν.

Ὁ γονεὺς ὅστις ἀμελεῖ μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν ὅπως παρέξῃ ὁδηγίαν καὶ σωφρονισμούς, εἰς τὴν διάνοιαν καὶ τὴν κρίσιν, καθὼς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διαγωγὴν, οὐχὶ μόνον ἀπώλυσι τὴν πλέον εὐνοϊκωτέραν εὐκαιρίαν διὰ τὸ τέκνον αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπιτρέπει εἰς τὰ ζιζάνια νὰ αὐξάνωσιν ἐν τῷ κήπῳ τῆς καρδίας, ἐκεῖ ἔνθα μόνον αἱ χάριτες τοῦ πνεύματος ἔπρεπε νὰ ἠῤῥξανον· τοιουτοτρόπως δὲ ἀποταμιεύει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον θλίψεις διὰ τὸν ἑαυτόν του, ὅταν κατὰ τὰ ἐπερχόμενα ἔτη θὰ πολιτευῇται πρὸς τὸ τέκνον ἐκεῖνο. Πολλὰ ἀλγηδόνες τῆς καρδίας, πολλὰ δάκρυα ἀγαθῶν τινων γονέων διὰ τὰς κακοτροπίας, ἰσχυρογνωμοσύνας, καὶ ἐγωισμούς, καὶ «ἀκολασίας» τῶν τέκνων αὐτῶν, πιθανὸν νὰ ἀπεσοβοῦντο, ἐὰν οὗτοι ἔπραττον τὸ καθῆκον αὐτῶν πρὸς τὰ τέκνα των κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, οἱ τοιοῦτοι γονεῖς ζημιοῦνται μεγάλην τινὰ εὐλογίαν ἐν τῇ πείρᾳ αὐτῶν· διότι εἶναι ἀληθές ἀναμφιβόλως, ὅτι ὁ γονεὺς, ὅστις καταλλήλως διαπαιδαγωγεῖ τὸ τέκνον αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀφιλοκέρδειαν, τὴν ἀγάπην, τὴν ὑπακοήν, τὸ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὅπως ἀποβαίνει ἐπωφελὴς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, κλπ., λαμβάνει καὶ αὐτὸς πολὺτιμα μαθήματα διὰ τὸν ἑαυτόν του,— αὐξάνει εἰς τὴν χάριν, αὐξάνει εἰς τὴν γνῶσιν, καὶ αὐξάνει εἰς τὴν ἀγάπην, καθ' ὃν χρόνον προσπαθεῖ νὰ διδάξῃ τὰς ἀρχὰς ταύτας εἰς τὸ τέκνον αὐτοῦ. Θὰ μάθῃ ἐπίσης, ὅτι τὸ παιδίον ἀναμένῃ νὰ βλέπῃ αὐτὸν ἀπεικονίζοντα ἐν τῇ καθημερινῇ αὐτοῦ διαγωγῇ, καὶ ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του, καὶ πρὸς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, τὰς ἀρχὰς, τὰς ὁποίας ζητεῖ νὰ ἐγχαράξῃ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Τοῦτο δὲ θέλει καταστήσῃ αὐτὸν περισσότερον προσεκτικόν εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ τὴν διαγωγὴν του· τοιαύτη δὲ προσεκτικότης, τοιαύτη περίσκεψις πασῶν τῶν μικρῶν ὑποθέσεων τῆς ζωῆς, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, μετὰ βεβαιότητος θὰ ἀνέπτυσεν εἰς τοιοῦτον γονέα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς χάριτας τοῦ πνεύματος τοῦ Κυρίου, καὶ θ' καθίστα αὐτὸν ἀκόμη περισσότερον εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν Κύριον, καὶ θὰ προπαρασκευάζεν αὐτὸν καὶ θὰ ἐτελειοποιεῖ διὰ τὴν Βασιλειαν.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ οἴκου ὅσον δῆποτε πτωχὴ καὶ ἂν εἶναι· δέον νὰ τηρῇται καθαρὰ. Ἀπόλυτος καθαριότης εἰς τὰς σκευὰς λόγους καὶ πράξεις, γνωρίζομεν ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἐν τῇ παρουσίᾳ ἡμῶν καταστάσει, ἀκριβῶς καθὼς ἢ ὑλικὴ καθαριότης εἶναι

ἀδύνατος ἀπολύτως, ἐκεῖ ἔνθα ὁ ἀήρ εἶναι πλήρης κόνεως καὶ κα-
 πνοῦ. Ἐκαστος Χριστιανικὸς οἶκος δέον νὰ ἦναι ὅσον τὸ δυνα-
 τὸν ἀπολύτως καθαρὸς, — ἐλεύθερος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σπίλου
 καὶ τῆς ἰλῦος καὶ τῶν ἀκαθαρσιῶν, καθόσον τὸ τοιοῦτον θὰ ἐπε-
 τρέπετο ὑπὸ τῶν περιστάσεων, καὶ τοσοῦτον ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν
 ἠθικὴν λοξοδρομίαν καὶ τὸν μολυσμόν, καθόσον τὰ ἀτελῆ ἐπίγεια
 σκευὴ θὰ ἠδύναντο νὰ ἐκτελέσωσιν. Ἐκαστον τέκνον δέον νὰ
 ἦναι ἱκανόν νὰ θεωρῇ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅσον δῆποτε ταπεινός
 καὶ ἐὰν εἶναι οὗτος, ὅσον δῆποτε πενιχρῶς καὶ ἐὰν εἶναι ἐπιπλω-
 μένος, ὥς καθαρὰν τινα θέσιν, ὥς οἶκον Θεοῦ, ὥς ἅγιον τόπον.
 Δέον νὰ ἦναι ἱκανὸς νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ διὰ τῆς μνή-
 μης νὰ ἐνθυμῇται τὴν φωνὴν τῆς προσευχῆς ἐπὶ τοῦ οἰκογενεια-
 κοῦ θυσιαστηρίου, τοὺς εὐγενεῖς λόγους τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός
 κατὰ διαφόρους περιστάσεις, καὶ τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς εἰρή-
 νης καὶ τῆς ἡσυχίας διὰ τῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ ὑποταγῆς εἰς
 τὴν Θεῖαν πρόνοιαν. Δέον νὰ ἦναι ἱκανὸς νὰ αἰσθάνηται τὸ γλυ-
 κὺ ἄρωμα τῆς ἀγάπης τὸ ἐπικρατοῦν εἰς τὸν οἶκον, καὶ συνδεό-
 μενον πρὸς πᾶν μέλος αὐτοῦ, καὶ ἐκδηλούμενον ἐν τῇ πραότητι,
 ἀγαθωσύνῃ, εὐγενείᾳ, καὶ εὐεργεσίᾳ.

Τὸ τέκνον τὸ διατρεφόμενον καὶ ἀναπτυσσόμενον εἰς τοιαύ-
 την τινὰ ἀτμόσφαιραν ἀγάπης, δέον νὰ ἀναμένηται, ὅτι θὰ ἐπι-
 θυμῇ νὰ εὐαρεστήσῃ τὸν Κύριον καὶ νὰ ὑπακούσῃ εἰς αὐτόν
 ἔξ αὐτῶν ἀκόμη τῶν πρώτων στιγμῶν τῆς συνειδητότητος αὐτοῦ·
 διὰν δὲ ἀφίχθῃ εἰς ἡλικίαν δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ χρό-
 νου τούτου καὶ ἐντεῦθεν πρέπει νὰ ἐνθαρρύνηται ὅπως λάβῃ ὑπ’
 ὄψιν αὐτοῦ τὸ κατὰλληλον πλεόν τοῦ πράγματος, ἵνα ἐκτελέσῃ
 τελείαν ἀφιέρωσιν εἰς τὸν Κύριον — καὶ νὰ ἐνθυμῇται ὅτι ἡ στά-
 σις αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνηλικιό-
 τητος αὐτοῦ, ὥς πρὸς τὴν κρίσιν, ἐγένετο διὰ μέσου τοῦ γονέως,
 ἀλλ’ ὅτι καθ’ ὅσον ἀφικνεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς ὠριμάνσεως τῆς
 διανοίας αὐτοῦ, ὁ Κύριος ἀναμένει παρ’ αὐτοῦ προσωπικὴν ἀφιέ-
 ρωσιν. Ἐὰν δὲ τὸ τοιοῦτον τέκνον τὸ οὕτως ἐκπαισθευθὲν, ἀμελεῖ
 ἢ ἀρνεῖται νὰ ἀφιερωθῇ εἰς τὸν Κύριον, δυνάμεθα νὰ ὤμεν βέ-
 θαιοι ὅτι αἱ ἐπιδράσεις τοῦ οἴκου θὰ ἐξακολουθήσωσιν οὔσαι
 αἱ αὐταί, καίτοι ὅταν τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας ἐπισωρευθῶσι, καὶ οὐ-
 δεμία διαθήκη μετὰ τοῦ Κυρίου ἐγένετο, ὁ τοιοῦτος λίαν πρεπόν-
 τως θὰ διστάξῃ νὰ πλησιάξῃ τὸν θρόνον — τῆς χάριτος — θὰ δι-
 στάξῃ νὰ ἀξιοῖ παρὰ τοῦ Κυρίου εὐλογίαν, ἣν ὑπεσχέθη εἰς ἐκεί-
 νους οἵτινες εἶναι **ἰδικοί** του, διότι αὐτὸς ἠρνήθη νὰ γείνη ἰδι-
 κός Του. Ἐν τούτοις, παρὰ τῷ τοιούτῳ θὰ προσφύηται ἔτι ἡ
 πολῦτιμος ἀνάμνησις τῆς ἐποχῆς, καθ’ ὃν ἐπλησίαζεν εἰς τὸν
 θρόνον τῆς χάριτος, καὶ ὅποτε ἡ Θεία μέριμνα ἐπεσχίαζεν εἰς
 τὸν οἶκον τῆς νηπιακῆς ἡλικίας, καὶ ἐπ’ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, καὶ συ-
 νεχῶς θὰ ἐπιθυμῇ τὴν Θεῖαν προστασίαν καὶ τὸ προνόμιον ὅπως

πλησιάζῃ τὸν Δημιουργόν μετὰ τῆς κραυγῆς· «'Αββά ὁ Πατήρ», καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς Αὐτόν. Ἐὰν ὁ τοιοῦτος γείνη γονεὺς, ὥς ἐξ ἐνστίκτου θὰ αἰσθάνηται τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαπαιδαγωγήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καθὼς αὐτὸς διεπαιδαγωγήθη, πᾶσαι δὲ ἐκεῖναι αἱ ἐπιρροαὶ βαθμιαίως δυνατόν νὰ ἐπισσωρευθῶσιν ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ὑπάρχουσι ἰσχυραὶ πιθανότητες, ὅτι τοῦλάχιστον κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον θέλει ἀφιερωθῇ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αἱ ἐπιρροαὶ τοῦ εὐσεβοῦς οἴκου, θὰ εἶναι μετ' αὐτοῦ, θὰ περιβάλλῃ δὲ αὐτὸν ἁγία τις προστασία ἐκ πολλῶν ὑπερβολῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἄλλως τε θὰ περιέπιπτεν.

Συγκρίνατε τὸν τοιοῦτον οἶκον, μετὰ τοῦ γλυκέος αὐτοῦ ἀρώματος τῆς ἀγάπης, ἀγαθότητος, ὑπομονῆς, εὐγενείας, πρὸς τὸν οἶκον ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον δὲν κατοικεῖ τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν ἐκδηλοῦται τοῦτο — πρὸς τὸν οἶκον ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἐγωῖσμός εἶναι ὁ νόμος, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ τέκνον παρατηρεῖ τὰς φιλονεικίας μεταξὺ τῶν γονέων, καὶ τίνι τρόπῳ ὁ εἰς ζητεῖ τὰ ἑαυτοῦ εἰς βάρος τοῦ ἄλλου, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ τέκνον δὲν ἀκούει εἰμὴ θορύβους φιλονεικιῶν, παράπονα, σφάλματα, ὀργίλους λόγους, σκληρὰς κραυγὰς, κλπ. Ταῦτα δὲ ἀποβαίνουσι μολυσματικά, κολλητικὰ καὶ εἰς τὰ τέκνα, ἅτινα ὅφ' ἐτέρου ἀρχίζωσι νὰ ἐρίζωσι διὰ τὰς μικροῦποθέσεις αὐτῶν, νὰ ὀμιλῶσι μετ' ὀργῆς πρὸς ἄλληλα, νὰ τηρῶσι τὸν οἶκον εἰς διηνεκές πανδαιμόνιον. Ἡ συνεχὴς ἐξάσκησης τοῦ ἐγωῖσμοῦ ἐν τῷ οἴκῳ, ἀναπτύσσει τὸ ὄργανον τοῦτο ἐν τε τῇ διανοίᾳ καὶ ἐν τῇ διαγωγῇ τοῦ παιδίου.

Ἐὰν μετ' ὀργίλου τόνου ὁ γονεὺς καλῇ τοῦτο «παληάνθρωπον», τὰ δὲ αἰσθήματα τοῦ παιδίου, θιγέντα κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν τοιούτων μορφῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, σκληρυνθῶσι, τότε βαθμιαίως μανθάνει νὰ καυχᾶται ὅτι εἶναι ἕνας μικρὸς παληάνθρωπος. Ὅταν δὲ κατὰ πρῶτον ἀκούῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ κραυγάζουσαν μετ' ὀργῆς καὶ ἀνυπομονησίας «θὰ σοῦ κόψω τὰ χροῖνα σου»! ἢ «θὰ σοῦ σπάσω τὰ πλευρά σου»! οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι μέτρον τι τρόμου μεταβιβάζεται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ παιδίου διὰ τῶν λόγων τούτων, ἀλλὰ δὲν παρέρχεται πολὺς χρόνος, ὅτε μανθάνῃ ὅτι ταῦτα ἦσαν ἀπλᾶί ἀπειλαί, ἀπὸ τὰς ὁποίας συγκριτικῶς ὀλίγον μόνον ἔχη νὰ φοβηθῇ· βαθμηδὸν δὲ μανθάνει ὅτι ὁ πολιτικὸς νόμος τῆς χώρας δὲν θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὸν γονέα του νὰ ἐφαρμόσῃ ἐπ' αὐτοῦ σοβαρὰν τινα βίαν, καὶ τὸ παιδικὸν πνεῦμα συμπεραίνει ὅτι ὁ γονεὺς του ἔχει τὴν θέλησιν νὰ τὸ κακοποιήσῃ, ἀλλὰ στερεῖται ἁπλῶς τῆς πρὸς τοῦτο ἐλευθερίας. Ἀπὸ τὴν μικρὰν δὲ ἐκείνην διάνοιαν μέγα μέρος τῆς ἀρχικῆς ἐνστίκτου ἀγάπης καταστρέφεται. Εὐρίσκει δὲ τὸν γονέα ἐξ ἴσου ἀναληθῇ καὶ ψεύστην ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑποσχέσεις, — ὅτι αἱ ὑποσχέσεις δίδονται συνήθως, ἄνευ ὁμῶς καὶ τῆς παραμικρᾶς προθέ-

σεως ὅπως αὐταὶ ἐκπληρωθῶσι. Τοιουτοτρόπως τὸ παιδίον διδάσκειται νὰ ψεύδεται, νὰ ἀπειλῇ, νὰ ὑπόσχηται, καὶ νὰ ἀπατᾷ τοὺς ἄλλους σχετικῶς πρὸς τὰς πραγματικὰς αὐτοῦ προθέσεις. Εἶναι λοιπὸν θαυμαστόν ἐὰν τὸ τοιοῦτον τέκνον ἀναπτύσσει σκληρὸν χαρακτήρα; Τὸ θαυμαστόν μᾶλλον εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῆς κακῆς διαπαιδαγωγήσεως, τῆς ἀδιαφόρου διαπαιδαγωγήσεως, καὶ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως διαπαιδαγωγήσεως, ὁ πεπολιτισμένος κόσμος δὲν εὐρίσκεται εἰς χειροτέραν κατάστασιν ταύτης.

ΤΕΚΝΑ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΑ ΕΝ ΔΙΚΑΙΩΣΕΙ.

Ἐν πᾶσι τοῖς ζητήμασι τούτοις, τὸ νέον κτίσμα ὑπερέχει μεγάλως ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους, ὅσον ἀφορᾷ τὰ τέκνα αὐτοῦ. Ἵνα δὲ γείνη καλὴ ἑναρξίς τούτου, τὰ τέκνα δέον νὰ γεννηθῶσι καλῶς, καὶ νὰ προικισθῶσι καλῶς διὰ προτερημάτων κατὰ τὴν γέννησιν. Ἡ προγενέθλιος δὲ αὕτη προικοδότησις δέον νὰ ἀρχίσῃ ἐκτρεφομένη ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων στιγμῶν τῆς νηπιακῆς ἡλικίας. Τὸ ὀλιγοήμερον νήπιον, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἀποβῇ νευρικόν καὶ ὀργίλον καὶ στενόχωρον, ἐὰν ἡ μήτηρ εἶναι τοιαύτη· αἱ ἐπιδράσεις μεταδίδονται οὐχὶ μόνον διὰ τοῦ γάλακτος τῆς μητρὸς, ἀλλὰ τηλεπαθητικῶς, ἡλεκτρικῶς, ἐξ αὐτῆς εἰς τὸ τέκνον της. Ὅποσον λοιπὸν ὑπερέχει τὸ νέον κτίσμα, διότι ἐν ἑαυτῷ κατοικεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, μετὰ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ, ἀγάπης καὶ χαρᾶς, καὶ πόσον τὸ τέκνον εὐλογεῖται ὑπὸ τὴν τοιαύτην μέριμναν! Ἀνθρωπίνως ὁμιλοῦντες, ὅποσον μεγάλα εἶναι αἱ πιθανότητες συμπαραβαλλόμεναι πρὸς τὰς πιθανότητας τῶν ἄλλων σχετικῶς πρὸς τὸν εὐγενῆ ἀνδρισμὸν καὶ γυναικισμὸν· ὁμιλοῦντες δὲ ἐκ τῆς ἀπόψεως τοῦ Λόγου τοῦ Κυρίου, ὅποσον μεγάλα εἶναι τὰ ὠφελήματα αὐτοῦ, ὅταν ἐνθυμώμεθα, ὅτι τὰ τέκνα τοῦ ἀφιερωμένου λαοῦ τοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ αὐτοὶ, εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Θείας προνοίας σχετικῶς πρὸς πάσας αὐτῶν τὰς ὑποθέσεις· ὅτι τὰ τέκνα τῶν πιστῶν ἐπίσης ὑπάγονται ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς ὑποσχέσεως, ὅτι, «τὰ πάντα θὰ συνεργήσωσι πρὸς τὸ ἀγαθὸν αὐτῶν!»

Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἴδωμεν, ὅτι τὰ τέκνα τῶν νέων κτισμάτων, δέον νὰ ἔχωσι **δεδικαιωμένην** τινὰ στάσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἕνεκεν τῆς σχέσεως τῶν γονέων αὐτῶν πρὸς Αὐτόν καὶ πρὸς αὐτά. Καθὼς ἡ παρακοὴ καὶ ἡ ἀποξένωσις τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας ἐκ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς ἐπέφερεν ἀποξένωσιν εἰς πάντα τὰ τέκνα αὐτῶν, τοιουτοτρόπως ἐπίσης, ἡ συμφιλίωσις τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς ἀξίας τῆς μεγάλης καταλλαγῆς, οὐχὶ μόνον ἔφερεν αὐτοὺς καὶ πάλιν εἰς ἁρμονίαν πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν λογίζονται δεδικαιωμένα διὰ μέσου τῶν γονέων αὐτῶν, καὶ εἰς λογαριασμὸν τῶν γονέων αὐτῶν μέχρι τοῦ χρό-

νου ἐκείνου, καθ' ὃν τὸ παιδίον θὰ ἔχη τὴν ἰδίαν αὐτοῦ νοσημοσύνην καὶ θέλησιν. Τὸ ζήτημα ἐν τούτοις ἔτι μᾶλλον περιπλέκεται, ὅταν ὁ εἰς γονεὺς εἶναι τοῦ Κυρίου, ὁ δὲ ἕτερος εἶναι ξένος, καὶ μακρὰν Αὐτοῦ· ὁ Ἀπόστολος ὁμῶς διαβεβαιοῖ ἡμᾶς ὅτι ἐν τοιαύτῃ τινὶ περιπτώσει, ὁ Θεὸς ὑπολογίζει τὸ τέκνον τοῦτο ὡς ἰδικόν του, διὰ μέσου τοῦ γονέως ἐκείνου, ὅστις εἶναι μαθητὴς τοῦ Κυρίου. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ πιστοῦ γονέως, τοῦ ἀφιερωμένου γονέως, λογίζεται ὡς ἀντισταθμίζουσα καὶ κυβερνῶσα τὴν ἐπίδρασιν τοῦ μὴ ἀφιερωμένου γονέως, καθόσον ἀφορᾷ τὸ παιδίον.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ Ἀπόστολος λέγει·

«ΕΠΕΙ ΑΡΑ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΥΜΩΝ ΑΚΑΘΑΡΤΑ ΕΣΤΙ»

(ἀμαρτωλὰ, καταδεδικασμένα)».

«Ἡγίασται ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί (τῇ πιστῇ) καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ [πιστῷ] ἀνδρί, [σχετικῶς πρὸς τὸ ὑπὸ συζήτησιν ζήτημα, δηλαδὴ τὸ προῖόν τοῦ γάμου των] ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτα ἐστί [ἀμαρτωλὰ ὑπὸ καταδίκην, ἀδικαίωτα, μὴ σχετιζόμενα πρὸς τὸν Θεόν, ξένα τῆς μερίμνης αὐτοῦ καὶ εὐλογίας]· νῦν δέ [διὰ τῆς προνοίας ταύτης τῆς Θείας χάριτος] ἅγια ἐστίν [δηλαδὴ εἰς δεδικαιωμένην ἢ εὐπρόσδεκτον στάσιν πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τῆς ὁποίας Οὗτος θὰ δύνηται νὰ πολιτευῇται πρὸς αὐτοὺς οὐχὶ πρὸς ἐχθρούς)». Α' Κορινθ. ζ. 14.

Τὸ ζήτημα τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν τέκνων καταλλήλως δυνατόν νὰ ᾔηται δύσκολον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ λίαν δύσκολον διὰ τὸν Κύριον ὅπως τὸ χειρισθῇ, καὶ ἐπομένως ὁ γονεὺς, ὅστις ἐγένετο Χριστιανός δύναται νὰ ἀναμένῃ ὅπως ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἀναλόγως ἀφθονῇ σχετικῶς πρὸς τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, καὶ ὀφείλει νὰ ζητῇ περισσύτερον ἐνθέρμως τὴν σοφίαν καὶ βοήθειαν τὴν κατερχομένην ἄνωθεν, ἵνα δύνηται ὀρθῶς νὰ ἐκτελῇ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τὰς πλέον δομιωτέρας περιστάσεις. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου εἶναι ἀρκετὴ δι' ἡμᾶς ἐν πάσῃ περιστάσει. Ἡ πιθανότης δέ, καθ' ἣν δυνατόν ὁ εἰς νὰ ᾔηται νέον κτίσμα, ὁ δὲ ἕτερος ἄπιστος, μὴ ἀφιερωμένος, δέν ἄλλοιοῖ τὴν Θείαν διάταξιν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξουσίαν τῆς κεφαλῆς τῆς οἰκογενείας. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπιβαρύνει εἰσέτι τὸν σύζυγον, ὅστις ἐὰν εἶναι νέον κτίσμα, ὀφείλει νὰ διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καθόσον θὰ δύνηται καλλίτερον κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις, βοηθούμενος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς ἐξ ὕψους ὑποσχεθείσης σοφίας. Ἐὰν δὲ ἡ σύζυγος εἶναι νέον κτίσμα, τὸ πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ αὐτῆς, ἡ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης ἀφοσίωσις αὐτῆς, ἡ εὐγένειά της, ἡ πραότης, ἡ σύνεσις, ἡ προσεκτικότης θὰ καθίστων αὐτὴν τοιοῦτόν τι κόσμημα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ταῦτα θὰ

ἔκαμνον τὸ φῶς αὐτῆς νὰ λάμπη ἐνώπιον τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὥστε οὗτος θὰ ἔχαιρε παρέχων αὐτῇ πραγματικῶς τὴν γενικὴν ἐπιβλεψιν τῶν τέκνων, διὰ τὴν ὁποῖαν οὗτος θὰ διέκρινεν ὅτι ἡ σύζυγός του εἶναι εἰδικῶς κατάλληλος διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἐν τούτοις, πᾶσαν ἐξουσίαν ἢ ἀρχὴν, τὴν ὁποῖαν αὕτη θὰ ἐξήσκει, θὰ ἐπὶ ἡγάξεν ἐκ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὅστις, εἴτε ἅγιος εἶναι, εἴτε ἁμαρτωλός, εἶναι ἡ ὑπεύθυνος κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Ὅμοίως ὁ σύζυγος, κάμνων τὸ φῶς αὐτοῦ νὰ λάμπη, δέον νὰ ἀναμμένη ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἡ σύζυγος, ὡς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, θὰ διέκρινον τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν χρησιμότητα αὐτοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ. Ἐν τούτοις, ἐὰν τὰ ἀναμενόμενα ταῦτα ἀποτελέσματα δὲν ἔρχονται, — ἐὰν ἡ μεγαλητέρα πιστότης θὰ ἐπέφερε τὴν χειρίστην περιποίησιν ἐκ μέρους τοῦ ἀπίστου συντρόφου, — μέχρι τοῦ βαθμοῦ, ὥστε ὁ ἀποχωρισμὸς νὰ θεωρηθῇ ἀναγκαῖος, ἃς ἐνθυμώμεθα, τὴν συμβουλὴν τοῦ Κυρίου προειδοποιοῦσαν ἡμᾶς, ὅτι τοιαύτη τις πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ πεῖρα ἡμῶν, λέγοντος, «μὴ παρεξενεύεσθε διὰ τὸν βασανισμόν, τὸν γενόμενον εἰς ἐσᾶς πρὸς δοκιμασίαν». «δὲν ἦλθον νὰ βάλω εἰρήνην εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν.» Τὸ ἄγγελμά μου, καίτοι εἶναι ἄγγελμα εἰρήνης καὶ εὐλογίας κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν, συνήθως ὅμως καταλήγει εἰς ἔριδας, διότι τὰ τέκνα τοῦ σκότους μισοῦσι τὸ φῶς, καὶ διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ὑπὸ τὰς πλάνας τοῦ Σατανᾶ καὶ τὰς ἀδυναμίας τῆς πεπτωκυίας αὐτῶν φύσεως, θὰ συνάμωσι διηνεκῇ ἀγῶνα κατ' αὐτοῦ. Μὴ παρεξενεύεσθε, θεωρήσατε τοῦτο ὡς μέρος τῶν δοκιμασιῶν σας, ὑπομείνατέ το ὡς μέρος τοῦ Θεοῦ θελήματος, ἕως ὅτου ὁ Κύριος θὰ ἀνοίξῃ θύραν διεκφυγῆς.

Τινὲς οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο ἀφιερωμένος λαὸς τοῦ Κυρίου, μέλη τῆς νέας κτίσεως, ζητοῦσι τὴν συμβουλὴν ἡμῶν λέγοντες, «Κατὰ τὴν περίοδον τῆς πρώτης Χριστιανικῆς μου ζωῆς, ἐν τῇ κατ' ὄνομα ἐκκλησίᾳ, ἐδιδάχθην κακῶς Ὡδηγήθην εἰς τὸ νὰ νομίζω, ὅτι ὅταν ἔλαβον τὴν θρησκείαν, ἐσώθην, καὶ ὅτι οὐδενὸς ἄλλου εἶχον πλέον ἀνάγκην, εἰμὴ νὰ μεταβαίνω τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ νὰ πληρῶνω τὴν καταβολὴν μου. Ὅλίγον ἢ οὐδόλως εἶχον διδαχθῇ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐκριζώσεως τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ ἐκ τῆς καρδίας μου, καὶ τῆς λήψεως ἀντ' αὐτῶν ἔτι πλεῖον τοῦ Πνεύματος τοῦ Κυρίου μετὰ τοῦ πλούτου αὐτοῦ τῆς ἀγάπης καὶ πασῶν τῶν ἐσωτερικῶν χαρίτων τῶν συνδεομένων πρὸς αὐτό. Παρέδωσα τὸν πλεονάζοντά μοι καιρὸν καὶ ἐνέργειαν ὅπως βοηθῶ τὸν σύζυγόν μου εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ ἐξύψωσιν, καὶ ἀφέθην ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῆς σημασίας τῆς ἐκ τοῦ πνεύματος ἀποκυήσεώς μου, καὶ ὅτι ὥφειλον νὰ καλλιεργήσω καινότητα νοός, ὅστις ὀλίγον θὰ ἡγωνία διὰ τὰ ἐπίγεια πράγματα, καὶ περισσότερον θὰ ἡγ-ω

νίζετο διὰ τὸν οὐράνιον χαρακτῆρα, καὶ χάριτας, καὶ δύναμιν, καὶ ἀνάπτυξιν. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐγεννήθησαν εἰς ἐμέ τέκνα,. Ὑποθέτω ὅτι ταῦτα ἐκληρονόμησαν τὰ χαρακτηριστικά μου ταῦτα, ἅτινα ἐκαλλιέργων καθ' ὃν χρόνον ἐξέφερον αὐτὰ εἰς φῶς, καὶ ἤδη ἀναγνωρίζω, μετὰ τὴν γέννησιν αὐτῶν, ὅτι ταῦτα οἰκτρῶς παρημελήθησαν, διότι τώρα μόλις ἀναγνωρίζω ὅποια εἶναι ἡ κατάλληλος διαπαιδαγώγησις, ἣν τέκνον τι δέον νὰ λάβῃ, καὶ ὅποιον εἶναι τὸ ἀρμόζον καθῆκον ἐνὸς γονέως, ὅστις εἶναι νέον κτίσμα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἦδη τὰ τέκνα μου ἐγένοντο ἄγρια, δύστροπα, ἐγωῖστικά, παρήκοα. Οὐχὶ μόνον στεροῦνται σεβασμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ στεροῦνται ἐπίσης καὶ σεβασμοῦ πρὸς ἐμέ, καὶ πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις μου. Τὶ δύναμαι λοιπὸν νὰ πράξω πρὸς αὐτά; Ἀναγνωρίζω τὴν συγχώρησιν τοῦ Κυρίου, διὰ Χριστοῦ, διὰ τὴν ἔνεκεν ἀγνοίας ἀποτυχίαν μου πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός μου πρὸς αὐτὰ κατὰ τὸ παρελθόν. Ἀναγνωρίζω ἐπίσης, ὅτι ἁπλῶς θερίζω ὅ,τι ἔσπειρα, καὶ ὅτι αἱ παροῦσαί μου δοκιμασίαι δὲν εἶναι εἰμὴ δικαία τις ἀνταπόδοσις διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ καθήκοντος ἐν τῷ παρελθόντι. ὦ, ποῦ ἦτο λοιπὸν τὸ Χριστιανικόν μου αἶσθημα; Ὅποσον ἐστεροῦμένην τοῦ πνεύματος τοῦ σωφρονισμοῦ, ποῦ εἶναι δὲ οἱ ὁδηγοὶ καὶ διδάσκαλοι μου ἐν τῇ θρησκείᾳ, οἵτινες οὐχὶ μόνον κακῶς μὲ ἐδίδαξαν σχετικῶς πρὸς τὸν Θεῖον χαρακτῆρα καὶ σχέδιον, ἀλλ' οἵτινες οὐδὲ μὲ καθωδήγησαν καὶ εἰς τὰ ἀπλούστερα ἀκόμη φυσικά μου καθήκοντα, — εἰς τὰ καθήκοντα τῶν γονέων; Ἀλλοίμονον, παρατηρῶ ὅτι κατηνάλωσα τὰ χρήματά μου ὑποστηρίζουσα αὐτά, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν ἦτο ἄρτος, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν ἦτο ἱκανοποιητικόν, — ὑλικῶς ἢ πνευματικῶς! Τώρα ὅμως ποῖον εἶναι τὸ καθήκον μου; Ποίαν ὁδὸν δέον νὰ ἀκολουθήσω; Πῶς δύναμαι ἤδη νὰ ἐπανορθώσω ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερον τὴν ἑλλειψίν μου κατὰ τὸ παρελθόν;

Ἡ ἀπάντησις ἡμῶν εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις εἶναι ὅτι καὶ εἰς τοῦτο, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζητήματα, ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου δὲν πρέπει νὰ λυπῇται, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες δὲν ἔχουσιν ἐλπίδα. Ὁ Κύριος ἀναμφιβόλως, θέλει εὐαρεστηθῇ βλέπων ἡμᾶς λυπουμενούς, διότι ἡμελήσαμεν τὸ καθήκον ἡμῶν εἰς τὸ παρελθόν, οὐδεμία δὲ ὑπάρχει ἀμβιβολία, ὅτι θὰ εὐαρεστηθῇ παρατηρῶν ἡμᾶς ζητοῦντας τὴν συγχώρησιν αὐτοῦ διὰ τὰς τοιαύτας ἑλλείψεις καὶ ὑποσχομένους μεγαλητέραν πιστότητα ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐν τῇ ἀναζητήσει καὶ τῇ ἐκτέλει τῶν ὑποχρεώσεων ἡμῶν πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἐξαρθῶνται ἐξ ἡμῶν. Βεβαίως δὲ εὐαρεστεῖται ὅπως ἡμεῖς λαμβάνωμεν μεθ' ὑπομονῆς τὰς παρούσας ἡμῶν πείρας μετ' ἀτάκτων τέκνων, μετὰ μακροθυμίας, ὥς μέρος τῆς ποινῆς ταύτης διὰ τὰς ἀμαρτί-

ας τῆς παραλείψεως, ἢ τῆς ἐντολῆς, σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτῶν, ἣτις ἀνετέθη εἰς ἡμᾶς· ἐὰν δὲ τοιοιτοτρόπως λάβωμεν τὰς δοκιμασίας ταύτας, αὗται δυνατὸν νὰ ὑπηρετήσωσιν ἡμᾶς ὅπως στιλβωθῶμεν καὶ προπαρασκευασθῶμεν διὰ τὴν Βασιλείαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ καθῆκον τοιοῦτου γονέως πρὸς τοιαῦτα τέκνα, ἀναντιρῆτως τὸ καθῆκον αὐτοῦ εἶναι νὰ ἀρχίσῃ διδάσκων αὐτὰ τὰ μαθήματα ἐκεῖνα ἅτινα ἔδει νὰ εἶχον μάθῃ κατὰ τὴν νηπιακὴν αὐτῶν ἡλικίαν, σχετικῶς πρὸς τὴν εἰς τὸν Κύριον εὐθύνην, πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης, τοῦ δικαίου, τῆς ἀγάπης πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς πάντας. Ἡ διδασκαλία δὲ αὕτη δέον νὰ δίδηται μετὰ μεγάλης ἀγάπης καὶ μακροθυμίας καὶ ὑπομονῆς, ὅπερ θὰ ἦτο ἀξιοσημείωτον μάθημα διὰ τὸ παιδίον παρατηροῦν τὴν δύναμιν τῆς χάριτος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ γονέως. Τὰ δὲ ἀποτελέσματα δέον νὰ ἀναμένωνται μετ' ὑπομονῆς ἀναλόγως πρὸς τὴν ἡλικίαν τοῦ παιδίου, καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν περιστάσεων — ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐρριζωσιν τῶν κακῶν ἀρχῶν, κλπ. Οἱ τοιοῦτοι δὲ περιορισμοί, οἵτινες θὰ ἐφαίνοντο ἀπολύτως ἀναγκαῖοι, δέον νὰ ἐφαρμόζωνται μετ' εὐγενείας, καὶ σεβασμοῦ, καὶ μετ' ἐπεξηγήσεων. Ἡ ἐξουσία τῶν γονέων δέον νὰ ἐφαρμόζεται, νὰ ἐγκαθίσταται μετ' εὐγενείας, καὶ οὐχὶ μετὰ σκληρότητος. Τὰ τέκνα ἐκεῖνα ἅτινα ἐσυνήθισαν νὰ διευθύνωσι τὸν οἶκον, δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωνται ὅτι θὰ γείνωσι καλὰ καὶ ὑπὴρκα στιγμαίως. Ἡ ἄνωθεν σοφία δέον νὰ ἀναζητῆται ὅσον ἀφορᾷ τὰς διατάξεις καὶ λεπτομερείας τῆς κυβερνήσεως τοῦ οἴκου, διότι οὐδεὶς ἐκ τῶν ἔξωθεν εἶναι κατάλληλος νὰ κατανοήσῃ τελείως πάσας τὰς ὑποθέσεις τῆς οἰκογενείας τοῦ ἄλλου, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ δώσῃ εἰδικὰς ὁδηγίας σχετικῶς πρὸς τὴν κατάλληλον αὐτοῦ διακυβέρνησιν.

Δύο ἀρχαὶ δέον νὰ ὁδηγῶσιν. Πρῶτον πάντων, ἀγάπη πρὸς τὸν Κύριον καὶ πρὸς τὰ παιδιά, ἢ ἀγάπη δὲ αὕτη δέον νὰ ὁδηγῆται καὶ διευθύνηται ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· καὶ δεύτερον, διηνεκῶς δέον νὰ ἀναζητῆται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὡς ἡ πηγὴ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς διδασκαλίας. Προσέτι δὲ πάντες οἱ γονεῖς πρέπει νὰ μάθωσι νὰ περιποιῶνται καὶ μεταχειρίζωνται τὰ τέκνα αὐτῶν μετὰ σεβασμοῦ. Τὰ δὲ τέκνα ταῦτα εἴτε ἔχουσιν ἐκπαιδευθῆ καταλλήλως ἢ ἄλλως πως, ὀφείλουσι νὰ ἀναγνωρίζωσιν, ὅτι ὁ γονεὺς σέβεται τὴν συνείδησιν αὐτῶν καὶ κρίσιν, καὶ προσπαθεῖ νὰ πολιτεύηται πρὸς αὐτὰ συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα ταῦτα τοῦ χαρακτῆρος. Ἰδίως δὲ, ὅταν τὸ παιδίον φθάσῃ εἰς ἀνδρικήν ἡλικίαν, ἢ εἰς τὴν ὥριμον γυναικείαν ἡλικίαν, πρέπει τὸ λογικὸν αὐτοῦ ἢ αὐτῆς νὰ ἀναζητῆται, ἐν τῇ αὐτῇ δὲ ἀναλογίᾳ ἢ δύναμει, ἢ βίᾳ, καὶ αἱ σωματικαὶ παιδεῖαι νὰ ἐγκαταλείπωνται.

Ἡ ἀρχὴ τῆς δικαιοσύνης τὴν ὁποίαν ἤδη ἐξητάσαμεν, δέον νὰ

ἀνευρίσκηται εἰς τινὰ βαθμὸν εἰς πᾶσαν σχεδὸν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, καὶ πρὸ πάντων ὅταν τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης εὐρίσκεται συνεργαζόμενον μετὰ τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Τοιουτοτρόπως λοιπόν, ὅταν ἡ ὥριμος ἡλικία τοῦ ἀνδρισμοῦ ἢ τοῦ γυναικισμοῦ ἀφίχθῃ, τότε τὸ παιδίον ὡς ἐξ ἐνστίκτου αἰσθάνεται, ὅτι διῆλθεν ὄριόν τι, καὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται ὡς παιδίον, ἀλλ' ὡς σύντροφος· τοῦ λοιποῦ πλέον δὲν πρέπει νὰ **διατάσσεται** δι' ὅτιδῆποτε, ἀλλὰ νὰ παρακαλῇται· δὲν πρέπει νὰ **ζητῇται** παρ' αὐτοῦ ὅπως δώσῃ λεπτομερῇ λογαριασμόν περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν χρημάτων, ἅτινα ἐκέρδισεν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτὸ μεγαλητέρα ἐξουσία, βούλησις, καὶ ἀτομικότης, ἢ ὅση ἐπε-τραπῇ αὐτῷ προηγουμένως. Οἱ σοφοί, δίκαιοι, καὶ ἀγαθοὶ γονεῖς δὲν πρέπει νὰ προσπαθῶσι νὰ παραβιάσωσι τὰ δικαιώματα ταῦτα τῆς ἐνηλικιώσεως· ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ζητῶσιν ἀπὸ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ἐντεῦθεν νὰ πολιτεύωνται πρὸς τὸ τέκνον αὐτῶν, ὡς πρὸς νεώτερον ἀδελφόν ἢ ἀδελφήν, — ὡς πρὸς σύμβουλον, καὶ καλὸν φίλον. Ἀγαθοὶ τινες γονεῖς συνήθως δέικνυνται ἄσοφοι καὶ ἄδικοι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ καταχρῶνται τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦ χρόνου τούτου τὸ παιδίον ἀνεγνώριζεν. Οὗτοι ἀγνοοῦσι τὴν νέαν αὐτοῦ κατάστασιν τοῦ ἀνδρισμοῦ, ἢ γυναικισμοῦ, καὶ προσπαθοῦσι νὰ διαιωνίσωσι τὴν αὐτοκρατορικότητα τῆς ἐξουσίας τῶν γονέων καθὼς καὶ πρότερον· συνήθως δὲ ἐπιτυχάνουσιν ἐν μέρει, ἀλλ' οὐδέποτε πιστεύομεν, πρὸς ἴδιον αὐτῶν πραγματικὸν ὄφελος, οὔτε καὶ πρὸς τὸ πραγματικὸν ὄφελος τῶν τέκνων αὐτῶν. Οὗτοι γνωρίζουσιν τόσον ὅσον καὶ τὰ τέκνα των, ὅτι ἐπωφελοῦνται τῆς γλυκύτητος καὶ πραότητος τοῦ παιδίου, καὶ ὅτι ἐὰν τὸ παιδίον θὰ ἐκήρυττεν ἐπανάστασιν, τὰ πράγματα ταχέως θὰ ἐκανονίζοντο διαφοροτρόπως. Οὗτοι ὀφείλου νὰ κατενόουν, ὅτι ἡ πορεία των ἦτο ἐπιβλαβὴς διὰ τὴν πραγματικὴν ἀγάπην τοῦ παιδίου πρὸς αὐτούς. Τοῦτο δὲ παρατηρεῖ τὴν ἀπόδειξιν ταύτην τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀδικίας ἐν τῇ διαγωγῇ τῶν γονέων, τὰ αἰσθήματα τῶν ὑποκείμενων ἐξελάμβανε προηγουμένως διαφοροτρόπως. Ἡ υἱικὴ ἀγάπη ὑπεσκάφη τοιουτοτρόπως εἰς αὐτάς τὰς ρίζας αὐτῆς, οἱ δὲ γονεῖς θὰ δύνωνται νὰ μάθωσι τὸ σφάλμα μᾶς τοιαύτης πορείας, προτοῦ ἀποθάνωσιν, ἔστω καὶ ἐὰν ἐπέτυχῃ προσκαίρως. Δὲν ἐννοοῦμεν διὰ τούτου, ὅτι αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ τέκνου πρὸς τοὺς γονεῖς παύουσιν, ὅταν τὰ ἔτη τῆς ἐνηλικιώσεως ἀφίχθῶσιν. Τούναντίον εὐρισκόμεθα εἰς ἁρμονίαν πρὸς τὸν πολιτικὸν νόμον τοῦ κόσμου, ὅτι τέκνον τι εἶναι ὑπόχρεον νὰ διατηρῇ τὸν γονέα αὐτοῦ, ἐνόσω ὁ γονεὺς ζῇ, τὸ δὲ τέκνον θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ προμηθεύῃ τὰ ἀναγκαῖα. Τὸ ἐπιχείρημα ἡμῶν εἶναι ὅτι ἐνῶ πρὸ τῆς ἐνηλικιώσεως, ὁ γονεὺς εἶχε πλήρη ἐξουσίαν, μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν τὸ τέκνον ἔχει τὴν πρωτοπικότητα καὶ ἀτομικότητα αὐτοῦ, ἥτις

δέον νὰ ἀναγνωρίζηται καὶ ἐπιζητῆται. Καθῆκον τοῦ τέκνου εἶναι νὰ προμηθεύῃ διὰ τὸν γονέα, κυρίως δέ, ἡ προμήθεια αὕτη δέον νὰ γίνηται ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον καὶ μετ' ἀγάπης. Ἡ πρὸς ἐνηλικιωμένους γονεῖς ὑποχρέωσις τοῦ τέκνου, διὰ τὴν ὑποστήριξιν αὐτῶν, ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς πρὸς τὴν εὐθύνην τῶν γονέων διὰ τὴν μέριμναν καὶ τὴν λογικὴν ὑποστήριξιν τοῦ τέκνου κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ ἀνηλικίωσιν αὐτοῦ. Ὁ γονεὺς, ὅστις δικαίως καὶ μετ' ἀγάπης ἐπολιτεύθη πρὸς τὸ τέκνον του, μετὰ δυσκολίας θεβαίως θέλει ἀφεθῇ εἰς τὴν ἔνδειαν καθ' ὃν χρόνον τὸ παιδίον ἐκεῖνο θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ προμηθεύῃ.

Ἐνῷ ἐξετάζομεν τὰ καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, διάφοραι ἐρωτήσεις ἐγείρονται, σχετικῶς πρὸς τὴν κατάλληλον ποσότητα τῆς παιδείας, καὶ τοὺς λογικοὺς περιορισμοὺς ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἀναγνωσμάτων καὶ πληροφοριῶν διὰ τῶν ὁποίων ἡ διάνοια δέον νὰ τροφοδοτῆται. Εἴμεθα ἐξ ἐκείνων οἵτινες μεγάλως ἐκτιμῶσι τὴν ἀξίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως· ἐν τούτοις ὅμως πιστεύομεν ὅτι μεγάλη δόσις σοφίας δέον νὰ ἐξασκῆται ὡς πρὸς τὸ τι σημαίνει ἐκπαίδευσις. Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν στίλβωσιν. Πᾶς σχεδὸν λίθος δύναται νὰ γείνη, ὥστε νὰ φαίνεται ὡραῖος διὰ τῆς ἐπιμελοῦς στίλβώσεως, ἀλλ' ἡ ἐπιμελὴς στίλβωσις δὲν εἶναι ἐξ ἴσου πολύτιμος ἢ χρήσιμος διὰ πάντας τοὺς λίθους. Ἐν τῇ περιπτώσει ἀδάμαντος τινός ἢ ρουβινίου, ἢ ἄλλου τινὸς πολυτίμου λίθου, ἡ στίλβωσις εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑποκρυπτομένων ιδιοτήτων τοῦ λίθου. Ἄνευ τῶν ἐδρῶν τοῦ ἀδάμαντος, αἱ δόξαι καὶ αἱ λάμπεις τοῦ λίθου δὲν θὰ ἐξτιμῶντο, ἀλλ' οὔτε καὶ θὰ ἐξέχεε τὴν λαμπρότητα αὐτοῦ. Ἡ ἰδίᾳ ὅμως στίλβωσις ἐκτελεσθεῖσα καὶ ἐπὶ τινος χάλικος τοῦ δρυῖου, θὰ ἀπεδεικνύετο, ὡς ἄσκοπος σπατάλη ἐνεργειῶν· τὸ δὲ χεῖριστον τούτου εἶναι, ὅτι ὁ χάλις θὰ ἐγίνετο τόσον πολύτιμος, τόσον ὡραῖος, ὥστε νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς χάλις. Προσέτι δὲ θὰ ἦτο ὀλίγον ἀκατάλληλος διὰ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ὡς χάλικος, ἀφ' οὗ ἐσμιλεύθη, ἢ ἐὰν ἀφίνετο καθὼς ἦτο, ἢ ἐὰν ἀπλῶς ἐσμιλεύετο κατὰ τὸν γενικὸν τρόπον, ἵνα καταστῇ κατάλληλος διὰ τὴν θέσιν αὐτοῦ.

Τὸ αὐτὸ δὲ παρατηροῦμεν ὅτι συμβαίνει σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν στίλβωσιν τῆς διανοίας διὰ «τῶν κλασικῶν μαθημάτων» ἐν τοῖς κολλεγίοις. Τινὲς πιθανὸν νὰ εὐεργετῶνται ὑπὸ τῶν μαθημάτων τούτων, ἄλλοι δὲ πιθανὸν νὰ ζημιῶνται. Τίς δὲν εἶδεν ἀνθρώπους, τοικοντοτρόπως ἐκπαιδευθέντας, οἵτινες ὅμως δὲν κατέλαβον τὰς θέσεις ἐκείνας ἐν τῇ ζωῇ διὰ τὰς ὁποίας ἦσαν προωρισμένοι ἕνεκεν τῶν φυσικῶν αὐτῶν ταλάντων; Οὔτοι εἶχον ἐκπαιδευθῇ ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ ὡς ὁ ἄνθρωπος τῆς παραβολῆς, δὲν ἠδύναντο νὰ σκάψωσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ζητήσωσιν ἐν-

τρέποντο καὶ ἦσαν ἀκατάλληλοι δι' ὅ,τιδήποτε. Ἐὰν ἐν τῇ προνοίᾳ τοῦ Κυρίου οἱ γονεῖς εὐρίσκουσιν, ὅτι ἔχουσι τέκνον κάτοχον σπουδαίας διανοίας, καὶ ἐὰν ἡ Θεία πρόνοια ὁδηγήσῃ τὰς υποθέσεις αὐτῶν οὕτως ὥστε οἱ οἰκονομικοὶ αὐτῶν πόροι, καὶ τὰ ἄλλα μέσα ἀνοίξωσι τὴν ὁδὸν πρὸς παρακολούθησιν τῶν σπουδῶν ἐκ μέρους τοῦ παιδίου εἰς τὰ κολλέγια, οὗτοι ὀφείλουσι νὰ ἐξετάσωσι καλῶς ἐὰν αἱ ἐνδείξεις αὗται εἶναι καθοδηγίαι τοῦ Κυρίου σχετικῶς πρὸς τὰ καθήκοντα αὐτῶν πρὸς τὸ τέκνον των, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσι τὰς πεπειθήσεις αὐτῶν. Ἐν τούτοις, ἐὰν ἐξαπέστελλον τοῦτο εἰς τὸ κολλέγιον κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν, δέον νὰ αἰσθάνωνται μέγαν τρόμον, μέγαν φόβον,, μήπως ἡ ἐξωτερικὴ στίλβωσις εἰς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου, ἐξαλείψῃ πᾶσαν στίλβωσιν τῆς πίστεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ καρδίας, τὴν ὁποίαν οὗτοι ὡς γονεῖς καὶ κατάλληλοι κηδεμόνες τοῦ παιδίου εἶχον ἐπιδαψιλεύσῃ ἐπ' αὐτοῦ, ἀπὸ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν καὶ προηγουμένως.

Ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου τῆς νέας κτίσεως, δέον νὰ μάθῃ νὰ ἐκτιμᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ χαρακτῆρος, τῆς καρδίας καὶ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως, ὡς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐκείνην, ἣν θὰ ἡδυνάτο τις νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ κόσμου τούτου, — διότι ἡ «ἀνωθεν σοφία, εἶναι πρῶτον καθαρὰ, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν» εἶναι περισσότερον ἐπιθυμητὴ, πάσης τῆς σοφίας τῆς γῆς. Οὗτοι δέον νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν καλῶς τὸ γεγονός, ἐὰν τὸ τέκνον των εἶναι τόσον καλῶς ἐρριζωμένον καὶ ἐδραιωμένον εἰς τὸν χαρακτῆρα, εἰς τὰς ἀρχάς, εἰς τὴν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ τὸν Λόγον αὐτοῦ πιστότητα, οὕτως ὥστε αἱ ἄπιστοι τάσεις τῶν σημερινῶν σχολῶν, καὶ αἱ ὀρθολογιστικαὶ διδασκαλίαι τῶν καλουμένων Ἀνωτέρων Κριτικῶν, Ὁπαδῶν τῆς ἐξελιξεως κλπ., νὰ μὴ δύνωνται οὐδέποτε νὰ διασεύσωσι τὴν εἰς τὸν Κύριον καλῶς ἐρριζωμένην πίστιν καὶ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ. Πραγματικῶς δὲ ὁ κίνδυνος εἶναι τόσον μέγας, ὥστε ἡμεῖς μᾶλλον θὰ ἡμεθα ὑψαριστημένοι μὲ τὴν παιδείαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, καὶ ἀνώτερα σχολεῖα, ἢ εἰς τὰ προπαρασκευαστικὰ σχολεῖα.

Γράφομεν ταῦτα τελείως γνωρίζοντες, ὅτι διὰ τοὺς κοσμοκόσφρονας ἢ τοιαύτη ἡμῶν συμβουλή εἶναι μωρία, ἢ τί χεῖριστον. Ἐν τούτοις, ἐμάθωμεν νὰ ἐξετάζωμεν τὰ ζητήματα ἐκ τοῦ σημείου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον πιστεύομεν ὅτι εἶναι καὶ ἡ Θεία ἄποψις, καὶ συνιστῶμεν ὅπως πάντες οἱ ἀφιερωμένοι τοῦ Κυρίου προσπαθῶσιν καὶ εἰς τοῦτο, καὶ εἰς πάντα τὰ ζητήματα νὰ ζητῶσιν τὴν ἄποψιν ταύτην — τὴν ἄποψιν τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Δυνάμεθα δὲ προσέτι νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐν τοῖς φο-

βεροῖς καιροῖς, εἰς τοὺς ὁποίους ζῶμεν, μετὰ τῆς ὀρμητικότητος καὶ τῆς θορυβώδους κινήσεως καὶ τῆς νευρικότητος τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, τὸ ἄτομον ἐκείνο τὸ ὁποῖον σπαταλᾷ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, μέ-
χρι τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡλικίας του εἰς τὸ σχολεῖν, ἵνα σπιλβωθῇ διὰ τὰς ἐνεργείας τῆς ζωῆς, ζημιούται ἐτέρου τι-
νὸς εἶδους παιδείας, ἥτις ἐπιτυγχάνεται ὑπὸ τοῦ παιδίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον, ἂφ' οὗ τελειώσῃ τὰ ἀνώτερα αὐτοῦ σχολικὰ μαθή-
ματα, εἰς ἡλικίαν δεκατεσσάρων ἢ δεκαπέντε ἐτῶν, ὑφίσταται ἐτέραν παιδείαν, εἰς διαφόρου εἶδους ἐμπορικὰ μαθήματα, «ἀναρ-
ριχώμενον τὴν κλίμακα». Ἀφ' οὗ δὲ διέλθῃ ἕξ ἔτη μανθάνων τὰ πρακτικὰ ἐμπορικὰ μαθήματα, αἱ πιθανότητες εἶναι, ὅτι οὗ-
τος θὰ εἶναι περισσότερον ἱκανὸς νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς παρού-
σας συνθήκας, ἢ ὁ νέος ἐκεῖνος, ὅστις κατηνάλωσε τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἐτῶν, διδασκόμενος εἰς τὰ κολλέγια.

Ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὰ παιγνίδια· ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων ὠφε-
λημάτων, ἅτινα προκύπτουσιν ἐκ τῶν παιγνιδίων, εἶναι ἡ εὐ-
χάριστος ἐξάσκησις, ἡ συνδεομένη πρὸς τὰ παιγνίδια ταῦτα, διότι εἶναι ἀναμφισβήτητον γεγονὸς, ὅτι ἡ ἐξάσκησις λαμβανο-
μένη μετὰ εὐχαριστήσεως, εἶναι περισσότερον ὠφέλιμος, ἢ ἐὰν αὕτη ἡ ἰδία ἡ ἐξάσκησις ἐλαμβάνετο ὡς φάρμακον. Διὰ τινος ἀγνώστου χημείας τοῦ συστήματος ἡμῶν, ἡ διάνοια καὶ αἱ ἰδιό-
τητες αὐτῆς, συνδέονται μετὰ πασῶν τῶν ἐνεργειῶν τῆς ζωῆς. Αἱ εὐτυχεῖς ἡμῶν διαθέσεις συνεργάζονται καλῶς μετὰ πασῶν τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς φύσεως διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ συστήματος ἡμῶν, καὶ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἀπωλειῶν αὐ-
τοῦ. Τυγχάνει ὁμῶς ἐσφαλμένη ἰδέα, ἥτις λέγει, ὅτι πᾶν ὅ,τι εἶναι χρήσιμον, εἶναι φάρμακον, καὶ ὅτι μόνον ἐκείνο τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνωφελές, εἶναι εὐχαρίστησις, παιγνίδιον. Ἡμεῖς νομίζο-
μεν, ὅτι ἐσφαλμένη τις σκέψις συνδεομένη πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἥγαγε πολλοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ καλλιεργήσωσι τὴν φιλοπαιγμοσύνην καὶ τὴν ραστώνην, τὴν ὀκνηρίαν, ἐνῶ τοῦ-
ναντίον, ὄφειλον νὰ ἀνθίσταντο κατὰ τῶν φυσικῶν τούτων κλί-
σεων τῆς πεπτωκυίας φύσεως εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα. Τὰ νηπιαγωγεῖα εἶναι ἔργον ἐπιτελεσθὲν συγκριτικῶς κατὰ τοὺς ἐ-
σχάτους τούτους χρόνους, ἅτινα ἐκτιμῶμεν, ὅτι λαμβάνουσι τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν, — διότι καθιστῶσι τὴν μάθησιν εἰς τὸ παι-
δίον εὐχάριστον. Πᾶσαι δὲ αἱ ἐπακόλουθοι παιδιαί (παιγνίδια) αἱ ὑπὸ τῶν σοφῶν γονέων ὑποστηριζόμεναι, δεόν νὰ ἔχωσιν ἐν ἑαυταῖς τι τὸ προσομοιᾶζον πρὸς ταῦτα, — διότι οὐδὲν δεόν νὰ ἐπιδοκιμάζεται, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι εἰμὴ ἀπλῆ τις σπατάλη χρόνου καὶ ἐνεργείας.

Ἡ ἀναψυχὴ καὶ ἡ ἀνακούφισις δεόν νὰ γίνωνται μόνον καὶ κυρίως διὰ τῆς μεταλλαγῆς τῆς ἐνασχολήσεως, μᾶλλον ἢ διὰ τῆς ὀκνηρίας, ἢ τῆς ἀσκόπου ἐξασκήσεως. Τὸ μικρὸν κοράσιον θέλ-

γεται ἐνδύουσα τὴν πλαγγόνα τῆς, καὶ φροντίζουσα δι' αὐτήν, καὶ ὑποδουμένη τὴν «οἰκοκυράν». Τὸ μικρὸν παιδίον «παίζει τὸν ἔμπορον» καὶ διὰ τῆς ἄμμου, κλπ, ὡς ἀντικαταστάτην, κατασκευάζει φανταστικὰ ἐμπορεύματα τεῖου, καφφέ, ζακχάρεως καὶ γεωμήλων· ἢ «παίζει τὸ ἄλογον» ἢ τὸν ζευγηλάτην, ἢ φαντάζεται ἑαυτὸν ὡς ἱεροκῆρυκα, ἢ ἱεραπόστολον, ἢ διδάσκαλον σχολείου, ἢ ἱατρόν. Πᾶσαι αἱ τοιαῦται παιδιαὶ εἶναι καλαί, καὶ τὰ μικρὰ πρέπει νὰ ἐνθαρρύνωνται εἰς αὐτάς. Καθόσον δε θὰ αὐξάνωσι, ταῦτα θέλουσιν ἀποσυρθῆ ἔκ τῶν παιδιῶν τούτων καὶ θὰ θεωρῶσιν ὡς μέρος τῶν ἀπολαύσεων νὰ τηρῶσι τὸν οἶκον εἰς τάξιν, ἢ νὰ βοηθῶσιν εἰς τὸ πραγματικὸν κατὰστημα μετὰ τῶν γονέων αὐτῶν, ἢ κηδεμόνων, ἢ ἄλλων. Ἐὰν ἐδιδάχθησαν νὰ εὐχαριστῶνται εἰς τὸ νὰ εἶναι χρήσιμοι, καὶ ὠφέλιμοι εἰς τοὺς ἄλλους, οἰκονομικῶς ἢ ἄλλως πως, ἐὰν ἐδιδάχθησαν ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶναι ἁμαρτία καὶ αἰσχος καὶ ὄνειδος, καὶ σπατάλη πολυτίμων εὐκαιριῶν, οὗτοι θὰ ἦναι εἰς κατάλληλον κατάστασιν νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς μετ' εὐχαριστήσεως, καὶ οὐχὶ νὰ ζηλεύωσιν ἐκείνους οἵτινες σπαταλῶσι χρόνον καὶ χρόνον εἰς τὸ νὰ θεωρῶσι τὸ παιγνίδιον τῆς σφαιροβολίας, ἢ εἰς τὸ νὰ συμμετέχωσιν εἰς τι ἐξ ἴσου ἀνόητον καὶ ἀνωφελές.

Οἰκονομία τοῦ χρόνου καθὼς καὶ τῶν πόρων, δεόν νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ἐκ νηπιακῆς ἡλικίας, — οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅπως καλλιεργηθῇ ὁ ἐγωϊσμός, ἀλλ' οἰκονομία συμφώνως πρὸς τὸ Θεῖον θέλημα, ἵνα οὐδὲν σπαταλᾷται. Ὁ Κύριος ἀφ' οὗ ἔθρεψε τὰ πλήθη, διέταξεν ὅπως τὰ περισσεύματα συναθροισθῶσι καὶ μὴ σπαταληθῶσι, καταδείξας οὕτως τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἐν πάσαις ταῖς ὑποθέσεσιν, ὅπως μὴ ὑπάρχη οὐδαμόθεν σπατάλη· ὅτι πρέπει νὰ ἀναγνωρίζωμεν τὴν εὐθύνην τὴν ὁποίαν ὑπέχομεν ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ πᾶσαν στιγμὴν, δι' ἕκαστον δολλάριον, δι' ἑκάστην ἡμέραν· οὐχὶ εὐθύνην, ἣτις θὰ συνεκράτει ἡμᾶς ὑπὸ φόβον, ἀλλ' εὐθύνην, ἣτις χαίρει νὰ παρατηρῇ τὸ Θεῖον θέλημα, καὶ νὰ ἦναι ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς ἁρμονίαν πρὸς αὐτό, καὶ ἣτις ἀναγνωρίζει ὅτι τοιαύτη τις πορεία εἶναι εὐχάριστος εἰς τὸν Κύριον, καὶ ὅτι ἐπομένως δυνάμεθα νὰ τὴν ἀπολαμβάνωμεν τελείως.

Η ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΕΚΑΣΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ.

Καθόσον τὸ παιδίον αὐξάνει καὶ ἀναγνωρίζει, ὅποια πράγματα ὑπάρχουσιν εἰς τὸν κόσμον τὰ ὁποῖα δεόν νὰ μάθῃ, πρέπει νὰ ἐνθαρρύνηται νὰ ἀναγινώσκη, ἀλλ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς δεόν νὰ διδαχθῇ νὰ διακρίνῃ συνετῶς μετὰ τῶν «ἀπορριμάτων» τῆς μυθοπλαστίας καὶ τῶν «μήλων» τῆς γνώσεως. Πρέπει νὰ κατα-